

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

**Ochrana spotřebitele v oblasti označování
potravin**

(bakalářská práce)

Autor: Tereza Langmajerová

Vedoucí práce: Ing. Jiří Zeman, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Ochrana spotřebitele v oblasti označování potravin“ vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne

Podpis:

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Jiřímu Zemanovi, Ph.D. za odborné vedení mé práce a za cenné rady, připomínky a vstřícný přístup při jejím zpracování.

Obsah

Úvod.....	1
1 Ochrana spotřebitele.....	3
1.1 Ochrana spotřebitele v EU	3
1.2 Ochrana spotřebitele v ČR	4
1.3 Státní dozorové orgány.....	5
1.4 Označování potravin	5
1.5 Legislativa upravující označování potravin	6
1.6 Mezinárodní potravinové právo	6
1.7 Evropské potravinové právo.....	7
1.8 Potravinové právo v České republice	9
1.8.1 Zákon o potravinách a tabákových výrobcích.....	9
2 Srovnání současné legislativy s nařízením o poskytování informací o potravinách spotřebitelům.....	12
2.1 Nařízení č. 1169/2011/ES o poskytování informací o potravinách spotřebitelům.....	12
2.2 Změny po zavedení nařízení	14
2.2.1 Změny v oblasti nutričního označování	14
2.2.2 Změny týkající se čitelnosti písma	21
2.2.3 Změny značení alergenů.....	23
2.2.4 Změny označování původu výrobků	24
3 Praktická část.....	27
3.1 Zájem o informace uvedených na etiketách potravin.....	31
3.2 Čitelnost a srozumitelnost údajů	35
3.3 Původ potraviny	37
3.4 Nutriční hodnoty	39
3.5 Alergeny	42

3.6 Vyhodnocení výzkumu	44
Závěr.....	50
Seznam zdrojů	52
Seznam grafů.....	57
Seznam zkratek	58
Přílohy	59

Úvod

Účinná hospodářská soutěž je jeden z předpokladů plynule fungujícího trhu. Aby byl tento předpoklad zajištěn, musí být zaručena jeho ochrana. Tržní hospodářství však samo o sobě nezajišťuje rovné postavení mezi účastníky trhu – mezi podnikateli a spotřebiteli. Spotřebitelé jako jeho slabší článek mohou být objektem nepoctivého jednání podnikatelů. Zajištění ochrany zájmů spotřebitelů je jedním ze základních úkolů společnosti, která vyznává hodnoty tržního hospodářského systému. Ochrana spotřebitele by měla napomáhat, aby spotřebitel snáze uplatňoval svá práva. Pole působnosti, kterým se ochrana spotřebitele zabývá, je velice široké. Protože potraviny tvoří neodmyslitelnou součást života každého z nás a většina lidí má zapotřebí věnovat tomu, co jí, podstatnou pozornost, ani ony nemohou být opomíjeny.

Spotřebitel má být o potravinách dostatečně informován, jsou proto na obalech uváděny údaje, které jsou základním zdrojem informací o dané potravine. Aby tyto údaje neuváděly v omyl, součástí ochrany spotřebitele je také oblast označování potravin, kterou se budu zabývat v této práci. Dané téma jsem si zvolila především proto, že potravinám a údajům na nich je v současné době věnován velký zájem, zejména v oblasti dodržování požadavků na kvalitu potravin a jejich složení. Připustíme-li opakované kauzy prodejen se zbožím s prošlým datem minimální trvanlivosti a s neodpovídajícím složením, není tento vývoj ve společnosti až takovým překvapením. Proto je nyní potravinářská legislativa problematikou, která je předmětem velkého veřejného zájmu. Poslední dobou probíhá v této oblasti řada změn, jejichž hlavním cílem je zajistit, aby měl spotřebitel na výběr pouze z bezpečných potravin. V roce 2014 nabude účinnosti nařízení o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, které sjednocuje předpisy týkajících se obecného označování a označování výživových hodnot potravin. Protože změny zaznamenají jak spotřebitelé, tak i samotní výrobci v potravinářském průmyslu, kteří budou muset přizpůsobit obaly svých výrobků novým požadavkům, není pochyb o tom, že přijaté změny se významně dotknou všech účastníků potravinářského řetězce.

Na druhé straně se ale poslední dobou objevují i názory, že se označování potravin stalo kvůli předpisům spíše nepřehlednou změť údajů, z nichž spotřebitelé nedokáží vyčíst to, co by pro ně bylo skutečně podstatné. Většina spotřebitelů si stěžuje, že údaje jsou napsané příliš malým písmem, někteří určité údaje na etiketách postrádají, řada z nich naopak považuje určité informace za bezvýznamné. Je nutné totiž poukázat na to, že ne všichni se při nákupu dívají na původ potraviny a počítají výživové hodnoty. Mnozí spotřebitelé zdůrazňují, že

k rozluštění všech údajů by k nákupu mnohdy potřebovali také lupu a kalkulačku. Výrobci zase argumentují, že je povinných informací moc na malou plochu. Z tohoto pohledu se potravinářské předpisy mohou zdát spíše nadbytečně detailními.

Cílem této práce je zhodnotit, jaké hlavní změny s sebou přináší nařízení č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům. Provedu proto komparaci české potravinářské legislativy s novou právní úpravou. Dalším cílem je zjistit, jak spotřebitelům vyhovuje současné označování potravin. Na základě dotazníkového šetření poté usoudím, jaká je skutečná potřeba změn ve stávající potravinářské legislativě z pohledu spotřebitelů.

První část práce tvoří teoretický základ o politice ochraně spotřebitele. Zabývá se označováním potravin a s ním spojenou legislativou na mezinárodní, evropské a národní úrovni. Druhá kapitola pojednává o nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1169/2011/ES o informacích o potravinách spotřebitelům. Uvádím, co je jeho hlavním smyslem a jaké z něho vyplývají požadavky na označování. Obsahem je také zhodnocení základních změn mezi tímto nařízením a současnou potravinářskou legislativou. V praktické části poté zpracovávám vlastní výzkum. V něm se věnuji tomu, zda spotřebitelé věnují pozornost informacím na etiketách, jaké údaje jsou pro ně rozhodující při nákupu potravin, zda jim označování připadá dostatečně srozumitelné a čitelné. Na základě odpovědí spotřebitelů poté hodnotím skutečnou potřebu změn v současném označování potravin.

1 Ochrana spotřebitele

Základním ekonomickým cílem každé země je prosperita a hospodářský rozvoj. Jedním ze způsobů, jak jich lze dosáhnout, je fungující trh. Má-li trh fungovat efektivně, musí být v souladu zájmy všech účastníků trhu – podnikatelů a spotřebitelů. V tržním hospodářství vystupují spotřebitelé oproti podnikům jako slabší článek trhu, který je potřeba chránit. Trh sám o sobě však nemůže vyřešit všechny tržní nerovnováhy. Je proto nutné, aby v případě nesouladu vstupoval do tržních procesů stát, respektive státem podporované instituce. „Ochrana spotřebitele je součástí hospodářské politiky každého vyspělého státu s fungující tržní ekonomikou, jejímž cílem je dosáhnout rovnováhy a transparentnosti ve vztazích mezi spotřebiteli, výrobcí a prodejci.“¹ Zajišťuje vysokou úroveň ochrany zdraví a bezpečnosti spotřebitelů, podporu a ochranu jejich ekonomických zájmů, efektivní způsob řešení stížností a reklamací. Umožňuje spotřebitelům přístup ke vzdělávání a k informacím, aby byli dostatečně informováni o vlastnostech nakupovaných výrobků a o svých právech při jejich koupi.²

Dobře informovaný spotřebitel má mít možnost vybrat si zboží, o kterém má dostatek informací, aby se mohl rozhodnout ve svém nejlepším zájmu. Zároveň by neměl být vystavován rizikům vyplývajícím z nebezpečného zboží a služeb nebo nečestného jednání prodejců. Pokud trh selže, měl by mít snadný přístup k nápravným opatřením.³

1.1 Ochrana spotřebitele v EU

Před vznikem Evropské unie se ochrana spotřebitele vyvíjela v každém členském státu odděleně. Až s postupnou integrací se dostala do popředí snaha o jednotnou politiku ochrany spotřebitele. Hlavním smyslem vzniku EHS⁴ bylo vybudování společného trhu založeného na principu volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu mezi členskými státy. Rozdílná úprava ochrany spotřebitele v jednotlivých státech ale vzbuzovala obavy, zda budou spotřebitelé s důvěrou poptávat zboží a služby v jiné zemi. První zmínky o ochraně spotřebitele se objevují na pařížském summitu v roce 1972, jehož východiskem bylo rozhodnutí, že zlepšování životních podmínek zahrnuje také ochranu zdraví, bezpečnosti a

¹ HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie*. Praha: Nakladatelství Oeconomia, 2006. ISBN 80-245-1106-1. Str. 18.

² Tamtéž, str. 5.

³ Tamtéž, str. 19.

⁴ Evropské hospodářské společenství

ekonomických zájmů spotřebitelů. O tři roky později byl zahájen program EHS o ochraně spotřebitele a informační politice, který shrnuje 5 základních práv spotřebitele – právo na ochranu zdraví a bezpečnosti, ekonomických zájmů, náhradu škody, informace a vzdělávání a zastoupení. Skutečně však byla spotřebitelská politika zahájena až po přijetí Jednotného evropského aktu v roce 1987. Akt byl první revizí Římských smluv EHS a stanovuje vznik jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992. Ten vznikl společně s Maastrichtskou smlouvou 1. ledna 1993, která uznává ochranu spotřebitele jako plnohodnotnou komunitární politiku.⁵ K posílení ochrany spotřebitele dochází podepsáním Amsterdamské smlouvy v roce 1999, která stanovuje, že „k podpoře zájmu spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně spotřebitele přispívá Evropské společenství k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.“⁶ Zároveň má být ochrana spotřebitele respektována i při tvorbě a provádění všech ostatních politik a činností.⁷ Do takzvaných sdílených pravomocí EU ji ale zařazuje až Lisabonská smlouva, přijatá v roce 2009. Při vymezování ostatních politik a činností EU tak musí být brány v úvahu i požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele.⁸

Pro správnou funkci jednotného trhu EU je nutné zajistit stejnou úroveň základní ochrany spotřebitele. Hlavním úkolem společenství je tedy záruka minimální úrovně této politiky ve všech členských zemích. Právní úprava EU tak nemá nahrazovat legislativu jednotlivých států, ale spíše ji doplňovat.⁹

1.2 Ochrana spotřebitele v ČR

Základy práva ochrany spotřebitele v ČR jsou položeny zákonem o ochraně spotřebitele č. 634/1992 Sb. Zákon zavádí povinnosti při prodeji výrobků a poskytování služeb na území České republiky. Dále upravuje úkoly veřejné správy, které provádí dozor nad ochranou spotřebitele, a také oprávnění spotřebitelů, sdružení spotřebitelů a jiných právnických osob založených k ochraně spotřebitele. Stanovuje podmínky výroby, dovozu, prodeje a

⁵ KLABUSAYOVÁ, Naděžda, Renata BURDILÁKOVÁ a Jana ZLÁMALOVÁ. *Ochrana spotřebitele – geneze a současnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2009. ISBN 978-80-248-2037-8.

⁶ HOUT, Martin. Geneze evropského a spotřebitelského práva a jeho vývoj. *Epravo* [online]. 2011 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/geneze-evropskeho-spotrebitelskeho-prava-a-jeho-vyvoj-77559.html>

⁷ Tamtéž.

⁸ KOPECKÁ, Hana. Ochrana spotřebitele. *Euroskop* [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8969/sekce/ochrana-spotrebitel/>

⁹ KLABUSAYOVÁ, Naděžda, Renata BURDILÁKOVÁ a Jana ZLÁMALOVÁ. *Ochrana spotřebitele – geneze a současnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2009. ISBN 978-80-248-2037-8.

označování výrobků. Zákon definuje řadu stěžejních pojmů, mimo jiné také pojem spotřebitel, podnikatel, výrobce, výrobek či služba. Do zákona byla implementována řada evropských směrnic.¹⁰ Kromě zákona existuje řada dalších předpisů, které se ochrany spotřebitele nějakým způsobem dotýkají. Jedná se například o obchodní a občanský zákoník, živnostenský zákon nebo zákon o ochraně hospodářské soutěže.¹¹

1.3 Státní dozorové orgány

V souvislosti s možností porušování předpisů ze strany podnikatelů je potřeba stanovit orgány, které mají zaručovat ochranu spotřebitele. Nejvíce kompetencí spadá pod Ministerstvo průmyslu a obchodu, jemuž jsou podřízeny řady orgánů, dohlížející nad výrobou a prodejem výrobků a služeb, zejména Česká obchodní inspekce. Dále je vhodné zmínit Ministerstvo zemědělství ČR, které je ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, vodní hospodářství a potravinářský průmysl.¹² Řídí Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci, která provádí kontrolu nad zdravotní nezávadností, jakostí a řádným označováním potravin.¹³

1.4 Označování potravin

Výrobci mají povinnost označovat své výrobky řadou informací, kterými mají spotřebitele upozornit na vlastnosti jejich výrobku. Údaje uváděné na potravinách představují základní zdroj informací o kvalitativních vlastnostech potraviny. Aby tyto informace neuváděly spotřebitele v omyl, je i v oblasti označování potravin nutná ochrana spotřebitele.

Označování by mělo umožňovat snadnější orientaci a výběr při nákupu. Má sloužit jako nápověda, aby se spotřebitelé mohli rozhodnout při výběru ze širokého spektra výrobků.¹⁴ Označování tak má za úkol zajišťovat informovaný výběr s plným vědomím všech

¹⁰ Česká republika. Zákon o ochraně spotřebitele. In: *Sbírka zákonů ČR*. ČR, 1992, č. 634, §1. Dostupné z: http://top-normy.cz/users/files/predpisy/Zakon_634_1992.pdf

¹¹ KLABUSAYOVÁ, Naděžda, Renata BURDILÁKOVÁ a Jana ZLÁMALOVÁ. *Ochrana spotřebitele – geneze a současnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2009. ISBN 978-80-248-2037-8.

¹² HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie*. Praha: Nakladatelství Oeconomia, 2006. ISBN 80-245-1106-1.

¹³ Kontrolní činnost SZPI. *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/>

¹⁴ SUKOVÁ, Irena. *Průvodce označováním potravin* [online]. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2008 [cit. 2013-05-22]. ISBN 80-7271-174-1. Dostupné z: http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/Publikace/Znaen%20potravin-web_08-08.pdf

skutečností, a tím zamezit tomu, aby byl spotřebitel zmaten.¹⁵ Zároveň by mělo zajišťovat stejný přístup k těmto informacím, čímž má být zaručena dostatečná úroveň ochrany zdraví a bezpečnosti spotřebitele. Protože údaje na potravinách charakterizují jednotlivé druhy potravin, výrazně tak ovlivňují chování spotřebitelů. Jsou-li údaje uvedeny srozumitelně, slouží k vyšší prodejnosti produktu, k podpoře spravedlivého obchodu a zamezení nekalých praktik.¹⁶

1.5 Legislativa upravující označování potravin

Legislativa označování potravin není v současné době příliš přehledná a jednoduchá. Označování potravin je komplikováno tím, že nařízení mají v členských státech EU přímou působnost a nezavádí se do národních právních předpisů. Na požadavky, které vyplývají z těchto nařízení, jsou v české legislativě pouze odkazy na tyto předpisy. Jejich úplné znění dohledáme v Úředním věstníku EU. Orientaci pak ztěžuje, pokud je v dané oblasti vydáno více nařízení, které se vzájemně doplňují nebo naopak ruší.¹⁷ Vytvořit si přehled všech požadavků na označování proto není snadné.

„Obecným cílem potravinového práva je poskytovat spotřebitelům povědomí, které jim umožní informovaně vybírat potraviny, které konzumují, a zabránit jakýmkoli praktikám, které je mohou uvést v omyl.“¹⁸ Pravidla, která určují, jaké údaje musí být na potravinách uvedeny, jsou upravovány jak na mezinárodní, tak i na evropské a národní úrovni.

1.6 Mezinárodní potravinové právo

Celosvětově působí v oblasti potravin Světová organizace pro výživu a zemědělství (FAO) a Světová zdravotnická organizace (WHO).¹⁹ Tyto dvě organizace se podílely na

¹⁵ Food and Nutrition Labelling in the European Union. *Innova-uy* [online]. 2005 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.innova-uy.info/docs/presentaciones/20050930/2005PPTJeanClaudeCheftel.pdf>

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ MICHALOVÁ, Irena. *Značky a informace na potravinách* [online]. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2006 [cit. 2013-05-22]. ISBN 80-239-6652-9. Dostupné z: <http://www.konzument.cz/users/publications/1-pruvodce-spotrebitel/6-znacky-a-informace-na-potravinach.pdf>

¹⁸ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011, L 304/18. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

¹⁹ KOCOUREK, Vladimír. Úvod do potravinářské legislativy. *Vscht* [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: http://web.vscht.cz/kocourev/files/Leg_SBP_1_W.pdf

vypracování sbírky mezinárodních potravinářských norem Codex Alimentarius.²⁰ Tento „potravinářský zákoník“ je soubor norem, pokynů a kodexů, které upravují mezinárodní obchod s potravinami. V obchodování zajišťují korektní postupy, čímž zaručují bezpečnost a kvalitu potravin, které spotřebitelé kupují. Zároveň poskytují jistotu dovozcům potravin, že jejich zboží bude v souladu se specifikacemi Kodexu.²¹ V Kodexu jsou zahrnuty jak obecné, tak i specifické normy. Obecné se vztahují na všechny potraviny a týkají se hygieny, značení výrobků, inspekce dovozu a vývozu a řady dalších činností. Specifické normy se týkají určitého výrobku. Ačkoliv normy přijaté Kodexem nemají právní platnost, jsou uznávané a používány, neboť byly sestaveny na základě vědeckých poznatků. Codex Alimentarius řídí Komise, která byla vytvořena v roce 1963.²²

1.7 Evropské potravinové právo

Právních norem, upravujících označování potravin na evropské úrovni, je celá řada. Odhaduje se, že v rámci evropské potravinové legislativy obsahuje požadavky na označování potravin více než 40 právních předpisů.²³ Cílem evropského potravinového práva je harmonizace rozdílných národních legislativ, prostřednictvím které jsou odstraněny veškeré překážky obchodu, které by bránily volnému pohybu potravin v rámci států Evropské unie. Evropská legislativa má ochránit nejenom spotřebitele před oklamáním a zdravotně závadnými potravinami, ale také tržní prostředí a podnikatele před nekalými praktikami. Zároveň má sloužit jako ochrana zvířat, rostlin a životního prostředí.²⁴

Evropská legislativa je tvořena primárním a sekundárním právem a rozsudky Soudního dvora. Primární právo tvoří zakladatelské a slučovací smlouvy. Sekundární právo rozeznává dokumenty různé právní síly, mezi něž řadíme nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Nejvyšší sílu mají nařízení, která jsou plně závazná a přímo aplikovatelná pro všechny členské státy. Důležitým nástrojem jsou také směrnice, které sice musí být zavedeny

²⁰ Codex Alimentarius (CA) je podle překladu z latiny "potravinářský zákoník". EAGRI [online]. 2009 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/codex-alimentarius/>

²¹ Codex Alimentarius. *About Codex*. [online]. [cit. 02-11-2012]. Dostupné z: <http://www.codexalimentarius.org/about-codex/en/>

²² Codex Alimentarius (CA) je podle překladu z latiny "potravinářský zákoník". EAGRI [online]. 2009 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/codex-alimentarius/>

²³ Označování potravin a obaly. EAGRI [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/oznacovani-potravin-a-obaly/>

²⁴ KOCOUREK, Vladimír. Úvod do potravinářské legislativy. Část 1: principy práva a bezpečnost potravin, *Vscht* [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: http://web.vscht.cz/kocourev/files/Leg_SBP_1_W.pdf

do národních předpisů, ale sami o sobě závazné nejsou.²⁵ Nelze je tedy v jednotlivých zemích EU vymáhat přímo, ale vymahatelné jsou až národní předpisy na nich založené.²⁶ Rozhodnutí jsou závazná pouze pro určité členské státy, doporučení jsou nezávazná a mají význam spíše „dobré rady“. ²⁷ Nezávazným způsobem mohou instituce EU vyjádřit svůj postoj k určitým procesům v EU také pomocí stanoviska, aniž by byla založena zákonná povinnost pro toho, komu je stanovisko určeno.²⁸

Rozlišujeme předpisy na horizontální a vertikální úrovni. Horizontální předpisy stanovují obecné požadavky platné pro všechny potraviny na trhu, vertikální se naopak vztahují na konkrétní druh potraviny, např. na mléčné výrobky.²⁹ Základním předpisem na horizontální úrovni, který upravuje označování potravin, je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES ze dne 20. března 2000 o sblížování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy. Hlavní účel této směrnice je harmonizovat rozdílné předpisy označování zemí EU, které by mohly vytvářet bariéry volnému obchodu s potravinami. Stanovuje základní požadavky na označování a povinné informace, které musí být uvedeny na všech obalech potravin prodávaných ve všech členských státech EU.³⁰ Do národní legislativy České republiky je přenesena ve formě zákona o potravinách a tabákových výrobcích č. 110/1997 Sb. a vyhlášky č. 113/2005 Sb.³¹ Směrnice je doplněna řadou dalších vertikálních směrnic, které specifikují požadavky na konkrétní produkty, například Směrnice Rady 2001/110/ES o medu. Vyskytuje se množství dalších nařízení a směrnic, z nichž vyplývají některé speciální požadavky na označování, např. nařízení č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin, směrnice 2003/89/ES o uvádění složek přítomných v potravinách, nařízení č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin, nařízení

²⁵ Tamtéž, str. 19.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Nařízení, směrnice a další právní akty. *Europa* [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/basic-information/decision-making/legal-acts/index_cs.htm

²⁹ ŠTĚPÁNEK, Martin. Označování potravin – současná právní úprava a připravované změny. *Potravinářská revue*, roč. 2009, č. 6, str. 14. Dostupné z:

<http://www.agral.cz/LinkClick.aspx?fileticket=s4jGE%2FSVbXg%3D&tabid=730&language=cs-CZ>

³⁰ EU. SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY č. 2000/13/ES, o sblížování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 20. 3. 2000. Str. 2. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2000L0013:20070112:CS:PDF>

³¹ ŠTĚPÁNEK, Martin. Označování potravin – současná právní úprava a připravované změny. *Potravinářská revue* [online]. 2009, č. 6, str. 14. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.agral.cz/LinkClick.aspx?fileticket=s4jGE%2FSVbXg%3D&tabid=730&language=cs-CZ>

č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a nařízení
č. 1830/2003 o sledovatelnosti a označování geneticky modifikovaných organismů.

1.8 Potravinové právo v České republice

Česká republika musela do právního řádu implementovat řadu předpisů, a to i v oblasti potravin. Národní legislativu upravují zákony a prováděcí vyhlášky. Stěžejním předpisem týkající se označování potravin je zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Ten je doplněn řadou prováděcích vyhlášek upravujících konkrétní požadavky pro jednotlivé komodity, např. vyhláška o označování masa a masných výrobků, ryb, vajec a výrobků z nich.³² Tato právní úprava je doplněna speciálními zákony, z nichž vyplývají některé další povinnosti označování. Je to např. zákon o obalech, o zákon o ekologickém zemědělství, zákon o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty a další. Tato právní úprava harmonizována s požadavky na označování potravin v předpisech EU.³³

1.8.1 Zákon o potravinách a tabákových výrobcích

Základní právní normou v oblasti potravin je zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Stanovuje povinnosti podnikatelů a provozovatelů potravinářských podniků při výrobě potravin a tabákových výrobků a při jejich uvádění do oběhu. „Zákon se vztahuje jak na oblast výroby, tak i na distribuci, končící prodejem spotřebiteli.“³⁴ Dalším účelem je také stanovení státního dozoru nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem a prováděcími vyhláškami, které ho doplňují.³⁵ Paragraf 6 zákona o potravinách a tabákových výrobcích upravuje podmínky pro označování potravin. Stanovuje údaje, které provozovatelé potravinářských podniků jsou povinni na obalech výrobku uvádět. Požadavky na označování se liší podle toho,

³² Tamtéž.

³³ MICHALOVÁ, Irena. *Značky a informace na potravinách* [online]. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2006 [cit. 2013-05-22]. ISBN 80-239-6652-9. Str. 10. Dostupné z: <http://www.konzument.cz/users/publications/1-pruvodce-spotrebitel/6-znacky-a-informace-na-potravinach.pdf>

³⁴ KOCOUREK, Vladimír. Úvod do potravinářské legislativy. 1. část – cíle a struktura právních a technických norem. *Vscht* [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Str. 14. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Uvod-PL-skript.pdf>

³⁵ Česká republika. Zákon o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů: č. 110/1997 Sb. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1. 1. 2011, str. 2. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1006039&docType=ART&nid=11307>

jakým způsobem je potravina balena. **Potraviny balené ve výrobě** jsou baleny výrobcem v poslední fázi výroby³⁶ a „musí být označeny:

- a) názvem firmy a sídlo výrobce, prodávajícího nebo balírní,
- b) názvem druhu, skupiny nebo podskupiny potravin, pod níž je potravina uváděna do oběhu,
- c) množstvím výrobku,
- d) datem použitelnosti nebo datum minimální trvanlivosti,
- e) způsobem skladování, jde-li o potraviny, které by při nesprávném skladování mohly být poškozeny,
- f) způsobem použití,
- g) složením potraviny,
- h) údajem o určení potraviny pro zvláštní výživu,
- i) označením šarže, nejde-li o potravinu označenou datem minimální trvanlivosti nebo datem použitelnosti,
- j) údajem o zemi původu nebo vzniku potraviny v případě, kdy by neuvedení tohoto údaje uvádělo spotřebitele v omyl,
- k) údajem o možnosti nepříznivého ovlivnění zdraví,
- l) údajem o ošetření potraviny ionizujícím zářením,
- m) údajem o výživové hodnotě, na jejíchž obalu je uvedeno výživové tvrzení,
- n) třídou jakosti, stanoví-li tak prováděcí právní předpis,
- o) dalšími údaji, stanoví-li tak veterinární zákon.“³⁷

Potraviny zabalené jsou takové potraviny, které byly dodány výrobcem do obchodní sítě, kde jsou zabaleny bez přítomnosti výrobce i spotřebitele (například v supermarketu).³⁸ Na obale je povinen provozovatel označit údaje jako u balených potravin, kromě písmene c), f), h), i), l) a m). **Nebalené potraviny** jsou nabízeny v obchodní síti bez obalu, tedy i bez

³⁶ KOCOUREK, Vladimír. Úvod do potravinářské legislativy. 1. část – cíle a struktura právních a technických norem. *Vscht* [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Str. 18. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Uvod-PL-skript.pdf>

³⁷ Česká republika. Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 1997, paragraf 6, odstavec 1. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0110:CS:HTML>

³⁸ KOCOUREK, Vladimír. Úvod do potravinářské legislativy. 1. část – cíle a struktura právních a technických norem. *Vscht* [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Str. 18. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Uvod-PL-skript.pdf>

označení.³⁹ Výrobce je ale povinen označit vnější obaly (přepravní či manipulační) stejnými údaji jako u balených potravin. Prodejce poté musí u tohoto typu potravin viditelně umístit (např. na cedulku atp.) údaje o názvu druhu potraviny, množství výrobku, datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti, způsob skladování, dále údaj o možnosti nepříznivého ovlivnění zdraví, ošetření potraviny ionizujícím zářením, třídu jakosti a další údaje stanovené prováděcími právními předpisy.⁴⁰

Vytvořit si ucelený přehled všech požadavků na označování potravin není snadné. Spotřebitelé se často nedokáží v záplavě informací orientovat, některé údaje na etiketách postrádají, některé si nepřesně vykládají. V poslední době probíhá v potravinové legislativě řada změn, jejichž hlavním cílem je zajistit, aby měl spotřebitel dostatek srozumitelných informací, které mu pomůžou se snáze rozhodnout při výběru potraviny. 13. prosince 2014 vstupuje v účinnost nové nařízení č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, které sjednocuje celkem 8 předpisů do jednoho. Tím se razantně zvýší přehlednost právní úpravy v oblasti označování potravin. Ke změnám vyplývajících z nařízení se více vyjadřuji v následující kapitole.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ ČR. Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 1997, paragraf 8, odstavec 1 a 2. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0110:CS:HTML>

2 Srovnání současné legislativy s nařízením o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

Dne 13. prosince 2014 nabude účinnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, jehož cílem je zmodernizovat pravidla obecného a nutričního označování potravin a zpřehlednění údajů na nich uvedených. Počínaje tímto dnem bude řada pravidel stanovených v současné legislativě obměněna a všechny členské státy se budou muset těmto změnám přizpůsobit. Výrobci budou muset upravit obaly svých výrobků podle nových požadavků na označování a spotřebitelé by tím měli být více informováni o potravinách, které nakupují. Cílem této kapitoly je vyhodnotit, jaké změny se promítnou do současné potravinářské legislativy tím, že bude toto nařízení zavedeno.

2.1 Nařízení o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

Hlavním iniciátorem vzniku nařízení bylo Generální ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele (GR SANCO), jehož aktivita vedla k přehodnocení stávajících předpisů týkajících se označování potravin. V roce 2004 zveřejnilo závěry, které určily konkrétní body a zaměření budoucího návrhu. K otázce označování se vyjadřuje také Bílá kniha z roku 2007, v níž Komise zvažuje účelnost povinného označování nutričního označování.⁴¹ Návrh nařízení předložila Evropská komise dne 30. ledna 2008. Ten Evropský parlament přijal v červenci 2011, formálně poté 29. září 2011, kdy Rada EU nařízení o poskytování informací o potravinách spotřebitelům schválila. Spadá mezi horizontální předpisy v oblasti označování.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům vstoupilo v platnost 20. dnem po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie, tedy 12. prosince 2011. Použije se pak od 13. prosince 2014, s výjimkou výživových údajů, která se použijí ode dne 13. prosince 2016, a zvláštních požadavků na mleté maso, které se použijí od 1. ledna 2014. Nařízení stanovuje požadavky a povinnosti v oblasti informací o potravinách, a zejména pak v oblasti označování

⁴¹ Poskytování informací o potravinách spotřebitelům. *Euroskop* [online]. 2008 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8447/2228/clanek/poskytovani-informaci-o-potravinach-spotrebitelum/>

potravin. Cílem je zajištění práva spotřebitelů na informace a postupy pro poskytování informací o potravinách, a tím dosáhnutí vysoké úrovně ochrany spotřebitelů při současném zajištění plynulého fungování vnitřního trhu. Spotřebitelé tak budou mít snadný přístup k informacím a zároveň bude zajištěna jednotu v označování ve všech členských státech. Nařízení se vztahuje na provozovatele potravinářských podniků ve všech fázích potravinového řetězce, kde se jejich činnosti týkají poskytování informací o potravinách spotřebitelům. Použije se na všechny potraviny určené pro konečného spotřebitele, včetně potravin dodávaných zařízeními společného stravování a potravin určených k dodání do těchto zařízení.⁴² Smyslem nařízení je také shrnutí dosavadních právních předpisů do jednoho společného předpisu, čímž se razantně zvýší přehlednost právní úpravy v oblasti označování potravin. Nařízení sjednocuje celkem osm předpisů EU, je tak sjednocena oblast obecného a nutričního označování potravin.⁴³

Nařízením je tedy novelizováno:

- nařízení č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin,
- nařízení č. 1925/2006 o přidávání vitamínů a minerálních látek a některých dalších látek do potravin.

Zároveň je nařízením od 13. prosince 2014 zrušeno:

- směrnice č. 87/250/EHS o uvádění obsahu alkoholu v procentech objemových na etiketách alkoholických nápojů určených k prodeji konečnému spotřebiteli,
- směrnice č. 90/496/EHS o nutričním označování potravin,
- směrnice č. 1999/10/ES, kterou se stanoví odchylky od ustanovení článku 7 směrnice Rady 79/112/EHS, pokud jde o označování potravin,
- směrnice č. 2000/13/ES o sbližování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy,
- směrnice č. 2002/67/ES o označování potravin obsahujících chinin a potravin obsahujících kofein,
- směrnice č. 2008/5/ES o povinném uvádění jiných údajů, než jsou údaje stanovené ve směrnici 2000/13/ES, při označování určitých potravin,

⁴² EU. NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1169/2011: O poskytování informací o potravinách spotřebitelům. In: Úřední věstník Evropské unie. Štrasburk, 22. 11. 2011, L 304/24. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

⁴³ Tamtéž, L 304/19.

- nařízení č. 608/2004 o označování potravin a složek potravin s přidanými fytosteroly, estery fytosterolů, fytostanoly nebo estery fytostanolů.⁴⁴

U nařízení (ES) č. 1924/2006 je pozměněn článek 7, konkrétně první a druhý pododstavec. Ten je nahrazen odstavcem o povinném označování výrobků, u nichž je výživové či zdravotní tvrzení. U nařízení (ES) č. 1925/2006 je pozměněn v článku 7 odstavec 3, který se nahrazuje odstavcem o povinném označování výživových údajů na těch výrobcích, do kterých byly přidány vitamíny a minerální látky.⁴⁵

2.2 Změny po zavedení nařízení

Nařízení o poskytování informací o potravinách spotřebitelům přinese značné změny v legislativě upravující označování potravin každého členského státu Evropské unie. Změny se týkají především nutričního označování, čitelnosti písma, značení alergenů a označování země původu potravin.

2.2.1 Změny v oblasti nutričního označování

Problém nadváhy a obezity nabývá dramatických rozměrů jak v Evropě, tak i v dalších částech světa. Podle zprávy *Health at a Glance: Europe 2010*, kterou vypracovala Evropská komise společně s OECD, se míra obezity v Evropské unii za posledních 20 let více než zdvojnásobila. Obezita má za následek řadu chronických onemocnění, je tedy spojena s významnými výdaji na zdravotnickou péči.⁴⁶ Na základě těchto informací Evropská unie považuje za vhodné zavést opatření, kterým by odstranila problémy související s nadváhou a obezitou. Protože nutriční označování je způsob, díky kterému spotřebitelé získají přesné informace o energii a nutriční hodnotě jídla, které nakupují, EU rozhodla o zavedení povinného označování nutričních hodnot na všech potravinách. Hlavním záměrem je poskytnout spotřebitelům dostatek informací, aby měli možnost se rozhodnout pro zdravější variantu potravin.

⁴⁴ Tamtéž, L 304/19.

⁴⁵ Tamtéž, L 304/39-40, článek 49, 50.

⁴⁶ *Health at a Glance: Europe 2010* [online]. Paris: OECD, 2010 [cit. 2013-04-18]. ISBN 978-92-64-09031-6. Dostupné z: http://ec.europa.eu/health/reports/docs/health_glance_en.pdf

Informace, které musí být povinně uváděny

V českém právním řádu je tato oblast upravena vyhláškou č. 450/2004 Sb. o označování výživové hodnoty potravin. Tato vyhláška je v souladu se směrnicí Rady 90/490/EHS o nutričním označování potravin, která stanovuje pravidla pro obsah a uvádění údajů o výživové hodnotě na balených potravinách. Podle této směrnice je uvádění údajů o výživové hodnotě dobrovolné, pokud je ale uvedeno výživové tvrzení, je nutriční označování povinné. „Výživovým tvrzením rozumíme každé sdělení, ze kterého vyplývají údaje o zvláštních výživových vlastnostech potraviny v souvislosti s energetickou hodnotou nebo v souvislosti s obsahem živin, které potravina obsahuje.“⁴⁷ Pokud se výrobce rozhodne poskytnout informace o nutričních hodnotách, má dvě možnosti uvádění údajů:

- skupina 1, tzv. “Big 4”, kdy výrobce uvede údaj o energii, množství bílkovin, sacharidů a tuků, nebo
- skupina 2, tzv. “Big 8”, která zahrnuje skupinu 1 společně s údaji o množství cukrů, tuků, nasycených mastných kyselin, vlákniny a sodíku.

Výrobce má povinnost uvést údaje podle skupiny 1, chce-li na potravině označit jakékoliv výživové tvrzení, které se vztahuje k nutričním hodnotám. Pokud se výživové tvrzení vztahuje na cukry, nasycené mastné kyseliny, vlákninu nebo sodík, musí se uvést všechny údaje podle skupiny 2. Jestliže se tedy výrobce rozhodne u svého výrobku poukázat na vysoký obsah vlákniny, musí uvést i ostatních 7 položek ze skupiny 2, do které vláknina spadá. Základní změnou po zavedení nařízení je, že se označování nutričních hodnot stává povinným pro všechny potraviny, mimo určité výjimky, které jsou uvedené v příloze č. 1. Nařízení zavádí novou skupinu položek, tzv. big 7. Mezi tyto položky řadíme údaj o množství energie, tuku, bílkovin a sacharidů, dále nasycených mastných kyselin, cukru a soli.⁴⁸ Výrobce je povinen vždy uvést všechny položky bez ohledu na výživové tvrzení. Povinné označování výživových údajů se nevztahuje na potraviny, jejichž obal je menší než 25 cm²,

⁴⁷ SMĚRNICE RADY ze dne 24. září 1990 o nutričním označování potravin (90/496/EHS). In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 1990, str. 192, článek 1, odstavec 4b. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:10:31990L0496:CS:PDF>

⁴⁸ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2011, L 304/34, článek 30. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

dočasně také na alkoholické nápoje, u kterých má Komise do 13. prosince 2014 prozkoumat případné změny.

Dnes se setkáváme s informacemi o výživě a zdraví téměř každý den. Na zásady zdravého životního stylu můžeme dnes narazit v jakémkoliv časopise, v reklamě nebo na internetu. Protože je zdravý životní styl v současnosti velmi aktuálním trendem a lidé se daleko více zajímají o výživu a svoje zdraví, jsem si jistá, že řada spotřebitelů více informací o nutričních hodnotách potravin určitě ocení. Jelikož kalorické a výživové hodnoty budou muset zavádět jak výrobci potravin, tak i řetězce s rychlým občerstvením, připadá mi povinné označování nutričních hodnot jako pozitivní posun. Lidé se dozvědí, kolik každé jídlo obsahuje energie a zvýší se jejich povědomí o výživových vlastnostech výrobků. Nejsem si ale jistá, zda povinné označování nutričních hodnot dokáže přebít masivní reklamy výrobců a řetězců s rychlým občerstvením. Také nevím, do jaké míry může opatření změnit stravovací návyky i u těch lidí, kteří s problémem nadváhy a obezity opravdu bojují. Podle mého názoru nesouvisí tento problém jenom s nedostatkem informací o potravinách, ale je také velmi úzce spojen s rozhodnutím a postojem ke zdraví každého člověka.

Informace, které mohou být dobrovolně uváděny

Pro doplnění může v současné době výrobce dobrovolně uvést i další informace týkajících se množství:

- škrobů,
- polyolů,
- mononenasycených mastných kyselin,
- polynenasycených mastných kyselin,
- cholesterolu,
- minerálů a vitamínů.

Nařízením se změnil pořadí uváděných hodnot. Nejdříve se bude muset uvádět množství o mononenasycených a polynenasycených mastných kyselinách, až poté se uvede údaj o polyolech, škrobu, vláknině, vitamínech a minerálech. Zároveň bude zakázáno uvádět hodnoty o cholesterolu. Poskytování informací o množství transnasycených a transmastných kyselin v potravinách také nebude povoleno, o uvádění transmastných kyselin má ovšem Komise ještě jednat a předložit zprávu s případným legislativním návrhem, a to do 13. prosince 2014. Tento zákaz může být zatěžující pro podniky, které používají stejné obaly jak

pro země Evropské unie, tak pro USA. Ve Spojených státech je totiž uvádění transmastných kyselin na obalu potravin povinné.⁴⁹

Změna v pořadí uvádění povinných a dobrovolných informací

V současné legislativě je nařízeno přesné pořadí uváděných nutričních hodnot. Na prvním místě je energetická hodnota, poté množství bílkovin, sacharidů, tuků, vlákniny, sodíku, vitamínů a minerálů. Nařízení mění pořadí informací a stanovuje, aby výrobce uváděl na prvním místě údaj o energetické hodnotě, poté tuky, sacharidy, vlákninu, bílkoviny, sůl, vitamíny a minerály. Aby spotřebitel mohl učinit informovaný výběr, musí rozumět všem informacím, které jsou na obalu potravin uvedené. Také nebude vůbec povoleno uvádění sodíku. V blízkosti nutričních údajů se ale může nacházet znění, že sůl je v potravine obsažena výlučně v důsledku přirozeně se vyskytujícího sodíku.⁵⁰

Způsob vyjádření

Podle současné i nadcházející legislativy musí být nutriční informace vyjádřeny jako množství na 100 g nebo 100 ml. Hodnoty musí být uvedeny v tabulce, je ale možné je uvést lineárně, tedy v řadě za sebou, pokud tabulku není možné zobrazit kvůli nedostatku místa na obalu. „Vitamíny a minerály se označují, pouze pokud jejich množství převyšuje 15 % celkové doporučené denní dávky a musí být uveden jejich procentuální podíl DDD.“⁵¹ Dobrovolně se může uvést množství na jednu porci. Nařízení nově zavádí podmínky, za kterých porce může být uvedena:

- porce je snadno srozumitelná, spotřebitel tedy musí jasně rozeznat, co to porce je,
- na etiketě je vyznačena velikost porce a je uvedeno, co představuje jednu porci (např. 1 lžíce, 1 díl, 1 krajíc),
- musí být uvedeno, kolik porcí balení spotřeby obsahuje (např. 1 balení obsahuje 3 porce).

⁴⁹ DONGO, Dario. *The Food Label* [online]. Milan: ilfattoalimentare.it, 2011 [cit. 2013-04-18]. ISBN 18-20127. Str. 27. Dostupné z: <http://www.ilfattoalimentare.it/downloads/thefoodlabel.pdf>.

⁵⁰ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011, L 304/34. Článek 30, odstavec 1b. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

⁵¹ Výživová nutriční hodnota - kdy a jak má být označena na obalu?. Státní zemědělská a potravinářská inspekce [online]. 2011 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?nid=11342&docid=1001155&chnum=3>

Informace o velikosti porcí může efektivněji vyložit údaje o nutričních hodnotách, a spotřebitelům tak pomoci s kontrolou příjmu potravy. Je ale otázka, kolik spotřebitelů informace o velikosti porce ve skutečnosti bere na vědomí. Podle průzkumu Evropské rady pro informace o potravinách (EUFIC) se jedna třetina respondentů dívá na velikost porce, ale je to stále cena a datum použití potravin, co je určující při jejich nákupu. Téměř polovina však tvrdí, že informace o velikosti porcí jim pomáhá určit, jaké množství potravin mají koupit, připravit a poté jíst, a tak jim pomáhá sledovat jejich příjem.⁵² Problém se vyskytuje také se stanovením velikosti porce. Přestože je uvádění porce povoleno, nařízení nedefinuje, co to vlastně porce je. Evropská komise se sice zavazuje, že musí zohlednit skutečné spotřební chování spotřebitelů a výživová doporučení, a přijme tak pravidla pro vyjadřování porcí pro určité skupiny potravin⁵³, je ale nutné také posoudit, kdo stanoví velikost porce a jestli může být tento údaj relevantní pro všechny typy lidí. Potravinářská komora ČR doporučuje, že by se při stanovení doporučených porcí měly vzít v úvahu faktory, jako jsou stravovací zvyklosti spotřebitelů, výživová doporučení nebo již existující doporučená množství, používání dané potravin a výrobní omezení.⁵⁴

Lze těžko soudit, do jaké míry bude legislativní úprava v oblasti velikosti porcí přínosná. Podle mého názoru bude mít tento údaj pro většinu spotřebitelů poměrně nízkou informační hodnotu, jelikož každý člověk má individuální představu o velikosti porce. Užitečné by ale mohlo být vizuální vyjádření, které by alespoň orientačně představovalo, co to porce je.

Způsob uvádění povinných údajů

V současnosti je možné nutriční informace uvádět na jakémkoli místě na obalu. Nařízení stanovuje, aby se hodnoty vyskytovaly v hlavním zorném poli. „Hlavní zorným polem označujeme zorné pole, jehož si spotřebitel při nákupu s největší pravděpodobností všimne na první pohled a které mu umožní okamžitě výrobek rozpoznat, pokud jde o jeho

⁵² EUFIC Forum n° 5 - Consumer response to portion information on food and drink packaging - A pan-European study. *EUFIC*[online]. 2010 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z:

<http://www.eufic.org/article/en/expid/forum5-Consumer-response-portion-information-food-drink-packaging/>

⁵³ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011, L 304/35, článek 33, odstavec 5. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

⁵⁴ CHÝLKOVÁ, Markéta. *Aktivita potravinářského průmyslu* [online]. Praha: Potravinářská komora ČR, 2012 [cit. 2013-05-23]. Str. 25. Dostupné z:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:56v3lzigx8cJ:www.foodnet.cz/soubor.php%3Fid%3D16302%26kontrola%3D2d917b55c3808ff50de32910adc17753+&cd=3&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>

charakteristické rysy nebo povahu a popřípadě jeho obchodní značku. Pokud má obal několik shodných zorných polí, považuje se za hlavní zorné pole to, které zvolil provozovatel potravinářského podniku.⁵⁵ Tím by mělo být zajištěno, aby byly údaje umístěny vždy na viditelném místě a spotřebitel k nim měl dokonalý přístup. Podle nařízení musí být informace dobře viditelné a nesmí být žádným způsobem skryty, zastřeny ani přerušeny. Nemělo by se tedy stát, že nějakou informaci nemůžete najít, protože ji výrobce neuvede na dostatečně viditelné místo. Problém ale nastává, pokud je výrobek příliš malý a velikost jeho obalu neumožňuje výrobcí dát všechny povinné údaje ve všech jazykových variantách. Dost často se pak stává, že výrobci povinné údaje schovávají pod víčko nebo do leporela, skrytého pod nálepkou na obale, což vede k otázce, zda takové označování bude považováno za dokonalý přístup.⁵⁶

Opakování nutričních informací a způsob jejich vyjádření

Bude také omezeno množství informací, které bude moci být umístěno na přední straně obalu. Zde může výrobce dobrovolně zopakovat informace buď o množství:

- energie, nebo
- energie, tuků, nasycených mastných kyselin, cukrů a soli.

Údaje ale musí být uvedeny na přední straně obalu a energie musí být vždy vyjádřena na 100g/100 ml, pokud se opakuje všech pět položek, musí být energie vyjádřena také na porci.⁵⁷

Uvádění doporučené denní dávky (DDD)

Nařízení také připouští možnost značení DDD, což je zkratka pro doporučenou denní dávku. Používá se také anglická zkratka GDA - Guideline Daily Amounts. „Jedná se o

⁵⁵ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011, L 304/25, článek 2, odstavec 21. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

⁵⁶ Obaly potravin dostanou jednotnou tvář. Má to ale háček. *Vitalia.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.vitalia.cz/clanky/obaly-potravin-dostanou-jednotnou-tvar/>

⁵⁷ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011, L 304/25, článek 30, odstavec 3. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

procentuální podíl doporučeného denního množství energie a ostatních živin, který je obsažený v přesně stanoveném množství výrobku.⁵⁸ GDA uvedla na evropský trh Konfederace potravinářského a nápojového průmyslu EU FoodDrinkEurope⁵⁹ v roce 2006. V České republice je tento způsob označování podporován Potravinářskou komorou ČR a Ministerstvem zdravotnictví ČR.⁶⁰ Použití tohoto značení je prozatím podle stávající legislativy dobrovolné a není nijak omezováno. Nařízení nově stanovuje podmínky pro značení GDA. Podle něho může být GDA uváděna pouze buď na zadní straně obalu pro 7 povinně uváděných položek, nebo na přední straně obalu v hlavním zorném poli, v případě opakování nutričních informací. Zároveň musí být v blízkosti značení GDA věta: „Referenční hodnota příjmu u průměrné dospělé osoby (8400 kJ/2000 kcal).“

Značení GDA jednoduše a srozumitelně poskytuje informaci o celkovém množství energie a živin, které by člověk měl spotřebovat za jeden den. Zároveň udává, jaké množství nutričních látek se vyskytuje v jedné porci potravin nebo nápoje, a to v procentech z celkového doporučeného denního množství. Může být užitečné zejména těm spotřebitelům, kteří se neumí orientovat v údajích o výživové hodnotě nebo těm, kteří chtějí strávit nakupováním potravin co nejméně času, ale současně mají zájem se stravovat vyváženě v rámci zdravého životního stylu. Nevýhodou může být to, že ne každý spotřebitel má čas a chuť si od začátku dne zaznamenávat, kolik procent tuku již za celý den snědl a jaký podíl mu ještě zbývá. Je také jasné, že každodenní spotřeba energie a dalších živin velmi úzce souvisí s mnoha dalšími faktory, jako je věk jednotlivce, jeho hmotnost, fyzická aktivita nebo rychlost metabolismu. Je tedy nutné brát hodnoty GDA pouze orientačně, jako určitý návod pro zdravé stravování. V rámci orientace se mi ale toto značení zdá mnohem srozumitelnější, než informace o tom, kolik gramů tuku obsahuje 100 gramů nebo 100 mililitrů výrobku. Z vlastních zkušeností mi toto vyjádření nepřipadá příliš použitelné, obzvlášť bývá-li běžná porce o dost menší či naopak větší. „Z GDA je naopak ihned patrné, že když sníte daný výrobek, přijmete tím např. 7 % celkového denního energetického příjmu a pokryjete tím 1 % doporučeného denního množství tuků.“⁶¹

⁵⁸ *Značení GDA na obalech potravin* [online]. 1. vydání. Sdružení českých spotřebitelů, o.s., 2011 [cit. 2013-05-22]. ISBN 978-80-904633-3-2. Str. 3. Dostupné z: <http://www.konzument.cz/users/publications/4-publikace/39-znacení-gda-na-obalech-potravin.pdf>

⁵⁹ www.fooddrinkeurope.eu

⁶⁰ *Značení GDA na obalech potravin* [online]. 1. vydání. Sdružení českých spotřebitelů, o.s., 2011 [cit. 2013-05-22]. ISBN 978-80-904633-3-2. Str. 3. Dostupné z: <http://www.konzument.cz/users/publications/4-publikace/39-znacení-gda-na-obalech-potravin.pdf>

⁶¹ Tamtéž.

I u uvádění hodnot GDA se objevují nedostatky. Tyto hodnoty jsou prozatím uvedeny pouze pro dospělé osoby, vyskytuje se tedy otázka, zda bude zavedena hodnota GDA i pro děti. Také není určeno, jaká je hodnota GDA pro ženu a jaká pro muže. Povinné je uvádění věty o hodnotě referenčního příjmu, která je stanovena jako 8400 kJ/2000 kcal pro průměrnou dospělou osobu – jak vypadá průměrná dospělá osoba? Je nutné tuto formulaci opakovat vždy na každé potravině? Uvádění hodnot GDA je sice dobrovolné, na základě těchto otázek mi však připadá, že by jejich označování mohlo být lépe propracováno.

2.2.2 Změny týkající se čitelnosti písma

Nečitelnost informací uváděných na etiketách je jedním z hlavních důvodů častých stížností spotřebitelů. Protože označování potravin je důležitým komunikačním kanálem mezi výrobcem a spotřebitelem, je zlepšení čitelnosti hlavním smyslem změn. Podle nařízení musí být informace dobře viditelné a čitelné, jasně a srozumitelně uvedené a nesmí být žádným způsobem skryty, zastřeny ani přerušeny. Zároveň od nich nesmí být odváděna pozornost.⁶² Komise tedy schválila minimální velikost malého písmene, a to 1,2 mm. Tato velikost platí pro všechny obaly, jejichž největší plocha je větší než 80 cm². Největší plocha obalu odpovídá zornému poli, jako zorné pole jsou podle nařízení označovány „všechny povrchy na balení, které lze přečíst z jednoho zorného úhlu.“⁶³ Pro každé další obaly, jejichž plocha je menší než 80 cm², se použije minimální velikost písma 0,9 mm. U obalů, jejichž plocha obalu je menší než 25 cm², nemusí být uvedeny údaje o nutričních hodnotách, u obalů s plochou menší než 10 cm² stačí pouze název, alergeny, množství, složení a datum minimální trvanlivosti se uvede jinými prostředky.

Přibližně 10 % populace trpí dalekozrakostí, a potřebují na čtení brýle.⁶⁴ Již mnohokrát jsem se setkala s velkým množstvím lidí, kteří nedokázali přečíst, co je na obalu napsáno. Problém špatné čitelnosti údajů je již delší dobu zřejmý. Chybí ucelená a jednotná pravidla, u řady výrobků údaje nebývají na přední straně a mnohdy jsou tištěny nečitelným druhem písma. V rámci sjednocení a zlepšení čitelnosti mi změny připadají především pro spotřebitele

⁶² EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011, článek 13, odstavec 1. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

⁶³ Tamtéž, článek 1, odstavec 2.

⁶⁴ Oční vady. Cocky [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.cocky.cz/ocni-vady.html>

jako krok správným směrem. Potravinářská komora ČR však opět upozorňuje na několik nedostatků. Přestože jsou požadavky definovány poměrně podrobným a složitým způsobem, nařízení neřeší různé tvary obalů. S tím souvisí problém s určením největší plochy obalu, tzv. zorného pole, ke kterému se velikost písma vztahuje. Obecně bude největší plocha limitována hranou obalu, jak ale posoudíme, která plocha je největší u výrobků, které nemají hranatý tvar, například plechovka sterilizované zeleniny nebo zmrzlina v kornoutu?⁶⁵ Kromě toho je čitelnost ovlivněna řadou různých faktorů, nejenom velikostí písma. Proto musíme vzít v úvahu také odstup mezi písmeny a řádky, tloušťka tahů písma, barva a druh písma, poměr mezi výškou a šířkou písmen, povrch materiálu a kontrast mezi písmem a pozadím.⁶⁶ I když se nařízení v článku 13 odkazuje na vydání prováděcích aktů, které blíže upřesňují požadavky na tyto faktory, pravidla stále ještě nebyla specifikována. Evropská komise se tak v podstatě odkazuje na předpisy, které stále ještě neexistují. Objevují se také názory, že ustanovení zbytečně komplikuje výrobcům situaci. Evropská federace asociací výrobců doplňků stravy (EHPM)⁶⁷ tvrdí, že minimální velikost písma je nepraktická a zejména pro výrobce doplňků stravy a jiných specializovaných výrobků představuje „neúnosné břemeno“. Podle EHPM Rada nevzala v potaz skutečnost, že produkty, jako jsou doplňky, se řídí speciální směrnici, která rovněž požaduje další povinné označování. Dodavatelé potravin by pak museli zvětšit obaly výrobků, aby písmo bylo v čitelné formě. To by pak ale bylo v rozporu s požadavky plynoucími ze směrnic EU o obalech.⁶⁸

Narážíme zde tedy na řadu nesrovnalostí. Podle nařízení mají být údaje čitelné a srozumitelné, nejsou však stanovena žádná další kritéria. Bez další specifikace požadavků jsou podle mého názoru změny ohledně čitelnosti poněkud nedomyšlené a nedotažené do konce.

⁶⁵ CHÝLKOVÁ, Markéta. *Aktivity potravinářského průmyslu* [online]. Praha: Potravinářská komora ČR, 2012 [cit. 2013-05-23]. Str. 8. Dostupné z:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:56v3Izigx8cJ:www.foodnet.cz/soubor.php%3Fid%3D16302%26kontrola%3D2d917b55c3808ff50de32910adc17753+&cd=3&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>

⁶⁶ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011, článek 2, odstavec 1. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

⁶⁷ www.ehpm.org

⁶⁸ Minimální velikost písma pro označování potravin je nepraktická, tvrdí EHPM. *Casponline.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.casponline.cz/minimalni-velikost-pisma-pro-oznacovani-potravin-je-neprakticka-tvrdi-ehpm>

2.2.3 Změny značení alergenů

V současné době se vyskytuje velké množství druhů potravin a většina osob je bez zdravotních problémů konzumuje. Je ale malé procento lidí, kteří na určité potraviny nebo jejich složky mají alergické reakce, které se projevují od lehkých vyrážek až po vážné alergické záchvaty. Značení alergenů je regulováno směrnicí Evropského parlamentu a rady 2003/89/ES o uvádění složek přítomných v potravinách. Na základě této směrnice byla vypracována studie, podle které konzumenti s alergiemi a nesnášenlivostí na některé druhy potravin představují 3-4 % dospělé populace a 7-8 % dětí v EU.⁶⁹ Pro zajištění vyšší úrovně ochrany zdraví považuje Komise EU za nutné, aby tito spotřebitelé měli dostatečné informace o potravinách a jejich složkách.

Nařízení zpřísňuje požadavky na označování alergenů. V seznamu složek musí být uvedeny veškeré látky, klasifikované jako potencionální alergen. Tyto látky jsou uvedené v seznamu v příloze č. 2. Každý alergen musí být zvýrazněn tak, aby byl jasně odlišen od ostatních složek uvedených v seznamu, například typem či stylem písma nebo barvou pozadí. Není-li uveden seznam, musí být součástí údajů slovo „obsahuje“ a následně název látky nebo produktu. Pochází-li více složek obsažených v potravine z jediné látky nebo produktu ze seznamu, musí to být v označení jasně uvedeno pro každou danou složku nebo látku. Uvedení údaje o alergenech se nevyžaduje, pokud název potraviny jasně odkazuje na danou látku nebo produkt.⁷⁰

V současné legislativě prozatím není povinné uvádět složení u nebalených potravin, a tedy ani výskyt alergenů. Nařízením (EU) č. 1169/2011 se uvádění alergenů stává povinné i u nebalených potravin, což je všeobecně vnímáno jako pozitivní změna. Přestože já osobně žádnou potravinovou alergií netrpím a nenakupuji tedy nějaké speciální potraviny, připadá mi nabídka těchto produktů v České republice poměrně omezená, alespoň ve srovnání se zahraničím. Nařízením se spotřebitelům rozšiřují možnosti výběru potravin vhodných při potravinové alergii. Jako užitečné opatření vnímám také požadavek na zvýraznění alergenů. Zdá se mi poněkud vyčerpávající sledovat u každého výrobku, zda obsahuje či neobsahuje

⁶⁹ DONGO, Dario. *The Food Label* [online]. Milan: ilfattoalimentare.it, 2011 [cit. 2013-04-18]. ISBN 18-20127. Str. 10. Dostupné z: <http://www.ilfattoalimentare.it/downloads/thefoodlabel.pdf>

⁷⁰ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011, článek 21, odstavec 1. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

nějaký škodlivý alergen. Protože lidé, kteří takto postiženi jsou, musí opravdu pečlivě sledovat složení výrobku, může alergikům tato změna alespoň trochu usnadnit orientaci, a tak zrychlit nákup potravin. Otázkou ovšem zůstává, jak má být údaj o alergenech zvýrazněn, aby vyhovoval požadavkům nařízení. Jelikož není styl písma pevně definován, potravináři mohou alergeny uvádět jakýmkoliv způsobem. Teoreticky bychom pak mohli narazit na to, že na zeleném obalu výrobce uvede alergenní látky žlutou barvou, což mi nepřipadá jako ta nejprehlednější varianta. Potravinářská komora ČR tedy varuje, že bude nutné vzít v úvahu i jiné způsoby zvýraznění alergenů, mimo jiné také technickou proveditelnost. Doporučuje uvést informace o alergenech tučným písmem, eventuálně je možné použít také tučně podtržené zvýraznění.⁷¹

2.2.4 Změny označování původu výrobků

Podle § 6 odst. 1 písm. a) zákona o potravinách je označení původu povinné u hovězího masa a výrobků z něj⁷², a to v důsledku situace, která vznikla v souvislosti s BSE.⁷³ Povinnost označovat původ platí také pro ovoce a zeleninu⁷⁴, olivový olej⁷⁵, víno⁷⁶, vejce⁷⁷, dovážená kuřata⁷⁸, ryby⁷⁹ a med⁸⁰. Povinnosti uvádět původ vycházejí z jednotlivých směrnic. U

⁷¹ CHÝLKOVÁ, Markéta. *Aktivita potravinářského průmyslu* [online]. Praha: Potravinářská komora ČR, 2012 [cit. 2013-05-23]. Str. 13. Dostupné z:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:56v3Izigx8cJ:www.foodnet.cz/soubor.php%3Fid%3D16302%26kontrola%3D2d917b55c3808ff50de32910adc17753+&cd=3&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>

⁷² EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 ze dne 17. července 2000 o systému identifikace a evidence skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 11.8.2000, L 204. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1760:CS:NOT>

⁷³ boviní spongiformní encefalopatie - nemoc šílených krav

⁷⁴ Nařízení Komise (ES) č. 1580/2007 ze dne 21. prosince 2007, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízením Rady (ES) č. 2200/96, (ES) č. 2201/96 a (ES) č. 1182/2007 v odvětví ovoce a zeleniny. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 2007, L 350. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2007R1580:20080501:CS:PDF>

⁷⁵ Nařízení Komise (ES) č. 1019/2002 ze dne 13. června 2002 o obchodních normách pro olivový olej. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 2002, L 155. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R1019:20100711:CS:PDF>

⁷⁶ NAŘÍZENÍ RADY (EHS) č. 1601/91 ze dne 10. června 1991, kterým se stanoví obecná pravidla pro definici, označování a obchodní úpravu aromatizovaných vín, aromatizovaných, vinných nápojů a aromatizovaných vinných koktejlů. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 1991. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1991R1601:20090120:CS:PDF>

⁷⁷ NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 589/2008 ze dne 23. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízením Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o obchodní normy pro vejce. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 2008. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1991R1601:20090120:CS:PDF>

⁷⁸ NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 543/2008 ze dne 16. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízením Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o obchodní normy pro drůbeží maso. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 2008. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2008R0543:20100701:CS:PDF>

ostatních potravin je povinné uvést původ nebo provenience pouze v případě, kdy by neuvedení toho údaje mohlo uvést spotřebitele v omyl, tzn. v případě, kdy by mohla vzniknout domněnka, že původ potraviny je jinde, než jaký je ve skutečnosti.⁸¹ Příkladem by mohla být čokoláda, která by podle obrázku, textu nebo grafiky vyvolávala dojem, že je to švýcarský výrobek, který však byl vyroben v Polsku. V tomto případě je nutné uvést původ výrobku.

Nařízení 1169/2011 nově zavádí povinnost označovat původ vepřového, skopového, koziho a drůbežího masa. Do 13. prosince 2013 je Komise zavázána vypracovat zprávy o povinném označování původu pro maso použité jako složka masných výrobků. O rok později pak pro jiné druhy masa a také pro mléko, mléko použité jako složka v mléčných výrobcích, nezpracované potraviny, produkty s jedinou složkou a složky, které se na potravině podílejí více než z 50%.⁸² Pro maso vepřové, skopové, kozi a drůbeží má být vypracována zpráva o označování země původu s ohledem na určující body v životě zvířete – místo narození, místo chovu a místo porážky.⁸³

Pro čím dál více lidí je původ potravin jedním z nejdůležitějších kritérií, které je nejvíce ovlivňuje při nákupu potravin. Stále více spotřebitelů přestává důvěřovat zahraničním výrobkům a preferuje spíše domácí výrobce. Poslední dobou jsou výrobky ze zahraničí spojovány s pochybnou kvalitou především s polskými potravinami, za což mohou četné potravinové skandály (jako je používání technické soli místo jedlé, výroba masných výrobků z masa ze zdechlých zvířat, jed na krysy v sušenkách a řada dalších), které vyvolávají pochyby, zda jsou informace o potravinách z Polska dostatečné.⁸⁴ Polsko jako druhý největší dovozce potravin dovezlo do České republiky za rok 2013 potraviny v hodnotě více než 5

⁷⁹ EU. NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 104/2000 ze dne 17. prosince 1999 o společné organizaci trhu s produkty rybolovu a akvakultury. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 1999. L 17. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2000R0104:20061016:CS:PDF>

⁸⁰ EU. Směrnice Rady 2001/110/ES ze dne 20. prosince 2001 o medu. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2001. L 10. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0110:CS:HTML>

⁸¹ Uvádění údajů o zemi původu na obalech balených potravin. *Szpi* [online]. 2009 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1013364&docType=ART&nid=11431>

⁸² EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2011, článek 26. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF> (článek 26)

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Bendl chce mít možnost zastavit dovoz potravin z Polska. *E15.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/bendl-chce-mit-moznost-zastavit-dovoz-potravin-z-polska-759768#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink

miliard Kč.⁸⁵ Zásobuje tak český trh velkým množstvím výrobků, jejichž kvalita je v souvislosti s potravinovými skandály přinejmenším sporná. Není proto divu, že stále více spotřebitelů dává přednost potravinám s dohledatelným původem. Podle průzkumu Evropské spotřebitelské organizace BEUC⁸⁶ je země původu potravin pro 70 % respondentů jedním z klíčových kritérií při nákupu potravin. Tento průzkum proběhl ve Švédsku, Francii, Polsku a v Rakousku. 90 % nakupujících chce také vědět konkrétní zemi původu, zbylým 10 % stačí uvedení „ze zemí EU a mimo EU“.⁸⁷ Mnozí potravináři ale se zavedením povinného označování země původu nesouhlasí. Konfederace zemědělsko-potravinářského průmyslu (CIAA)⁸⁸ upozorňuje, „že tato povinnost bude u všech druhů masa neproveditelná, protože v řadě případů se původ nebo místo původu mohou měnit v závislosti na ceně, dostupnosti surovin nebo místě výroby. Potravináři by tedy museli označení svých výrobků neustále měnit, což by bylo velmi nepraktické a nákladné.“⁸⁹ Řada výrobců také kritizuje, že si zákazník kromě drůbežích párků zakoupí i rodný list kuřete. Z jejich pohledu chápou, že je uvádění těchto informací nadbytečné, z výše uvedeného výzkumu je ale patrné, že je země původu pro spotřebitele důležitým údajem. Velkou roli zde hraje především kvalita a bezpečnost výrobků, důležitým aspektem je také čerstvost, obzvláště pokud je potravina delší dobu převážena.

Podle mého názoru je změna v této oblasti určitě zapotřebí. Výhody plynou především pro spotřebitele, kteří se budou moci lépe orientovat při nákupu potravin. Příležitosti však mohou využít i domácí výrobci, kteří by se díky tomu mohli více prosadit a udržet se na domácím trhu. Označování země původu potravin ovšem bude povinné prozatím jen u těch produktů, které jsou stanoveny novým nařízením. U ostatních potravin výrobci nebudou muset konkrétní zemi uvádět a budeme se tak stále setkávat s poněkud všeobojímajícím názvem typu „Made in EU.“

⁸⁵ ČSÚ, Databáze zahraničního obchodu

⁸⁶ www.beuc.org

⁸⁷ *Where does my food come from?* [online]. Brussels: The European Consumer Organisation, 2013 [cit. 2013-04-18]. ISBN B-1040. Dostupné z: <http://docshare.beuc.org/docs/1/PJAOFGIDJOFHCCEMFJIGLCPPPDW69DBDG69DW3571KM/BEUC/docs/DLS/2013-00043-01-E.pdf>

⁸⁸ <http://www.fooddrinkEurope.eu/>

⁸⁹ Řízek z českého vepře? Ministři EU kývli na povinné označování původu masa. *EurActiv.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/clanek/rizek-z-ceskeho-vepre-ministri-eu-kyvli-na-povinne-oznacovani-puvodu-masa-008498>

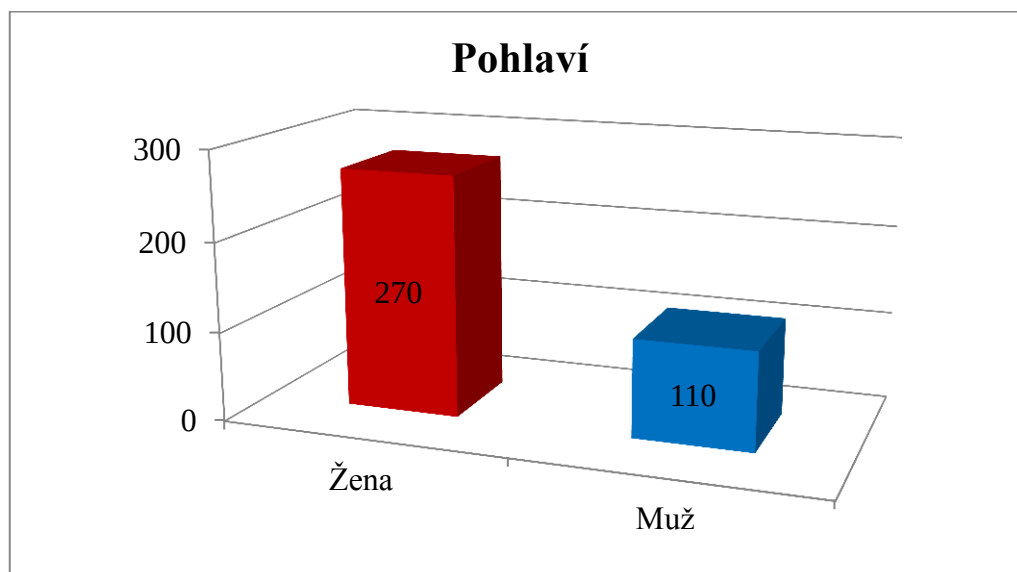
3 Praktická část

Cílem této kapitoly je zjistit, jak spotřebitelům vyhovuje současné označování potravin. Na základě odpovědí respondentů vyhodnocuji, jaká je skutečná potřeba změn ve stávající potravinářské legislativě. Výzkum je založen na dotazníkovém šetření, které se zaměřuje na zájem spotřebitelů o informace uváděné na etiketách potravin, na srozumitelnost a čitelnost údajů, zájem o označování země původu potraviny, nutričních hodnot a alergenů. Dotazování probíhalo v období od 1. do 10. dubna 2013., a to jak formou elektronickou prostřednictvím serveru Vyplňto.cz, tak papírovou, kterou uvádím v příloze č. 3. O vyplnění byla požádána rodina a blízké okolí, poté studenti Vysoké školy ekonomické, kteří předali dotazníky dále svým blízkým. Vyplňování tištěných dotazníků bylo realizováno v přímém kontaktu s osobami, které neměly přístup k elektronické verzi, spíše se jedná o osoby ze starší věkové skupiny.

Dotazník je složen z 6 identifikačních a 22 kvantifikačních otázek. Hned v úvodu dotazníku se vyskytují filtrační otázky, které vyloučily osoby pracující v marketingovém výzkumu či osoby, které nenakupují potraviny. Např. lidé mladší 18 let, studenti či někteří muži sice nakupují potraviny, ale jen pro okamžitou spotřebu. O jejich větší nákupy se stará rodina, manželka atp. Z celkových 439 respondentů, kteří se zúčastnili dotazníku, tak bylo vyřazeno 57 osob. Do výzkumu se tedy zařadilo 382 respondentů. Výsledky jsou v následujícím textu zpracovány do grafů. V identifikačních otázkách byli respondenti dotazováni na pohlaví, věk, současné nebo nejvýše dosažené vzdělání, povolání, čistý měsíční příjem a velikost domácnosti.

V případě pohlaví byly varianty rozděleny jednoznačně (žena/muž). Podle výsledků se dotazníku zúčastnilo více žen než mužů, tedy 270 žen (což tvoří 71 % respondentů) a 110 mužů (29 %). Větší počet respondentů ženského pohlaví příkládám skutečnosti, že potraviny většinou nakupují spíše více ženy, než muži.

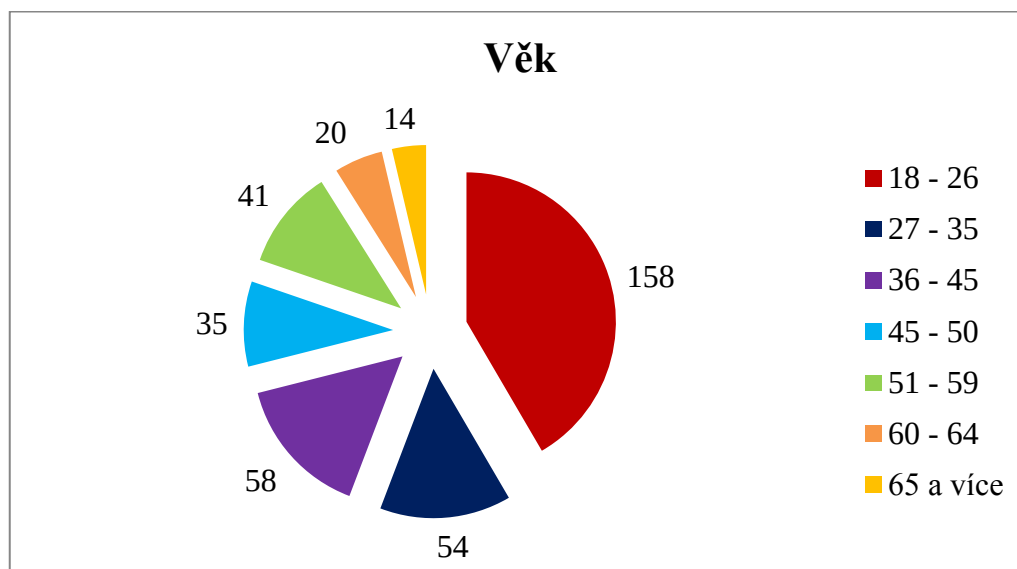
Graf č. 1: Pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

V kategorii věk jsou respondenti rozděleni podle intervalů do 7 věkových skupin. Věková skupina mladších 18 let nebyla do šetření zahrnuta, jelikož mladí lidé zpravidla bydlí u rodičů a nestarají se o nákupy potravin. Nejvíce zastoupenou skupinou je skupina ve věku od 18 – 26 let (41 %), což je důsledek toho, že byl dotazník rozposlán především mezi mé blízké okolí a studenty Vysoké školy ekonomické, kteří dotazník přeposlali dalším studentům. Mladší generace má zároveň snazší přístup k internetu a obecně je více ochotná s vyplňováním dotazníku, než ta starší. Věková skupina ve věku od 65ti a více let byla zastoupena nejméně (3,7 %).

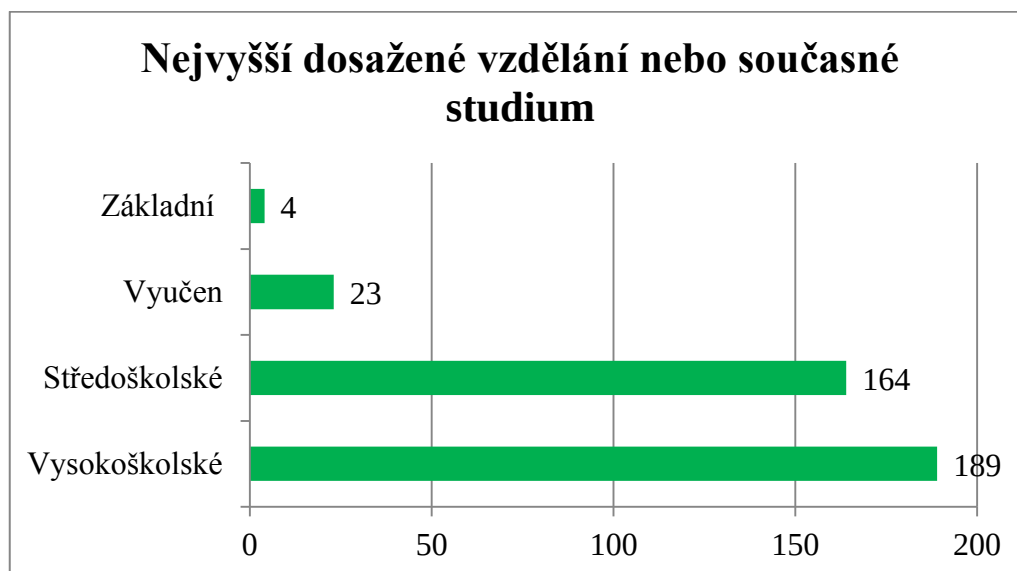
Graf č. 2: Věk

Zdroj: vlastní výzkum

U otázky na vzdělání mohli respondenti zvolit vysokoškolské, středoškolské, základní vzdělání či variantu vyučen. Největší část tvoří vysokoškolsky vzdělaní, celkem 189 (49,7 %). Středoškolského vzdělání dosáhlo 43,1 %, méně bylo vyučených (6 %) či se základní školou (1 %).

Graf č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání nebo současné studium

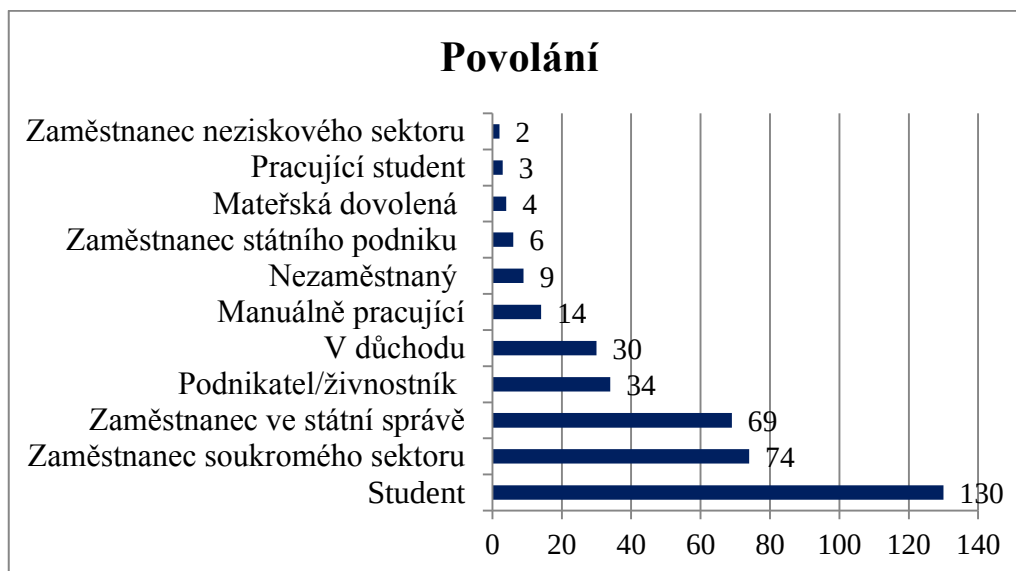

Zdroj: vlastní výzkum

U povolání bylo možno vybrat možnost: student, zaměstnanec ve státní správě či soukromého sektoru, podnikatel/živnostník, manuálně pracující, v důchodu, nezaměstnaný nebo mohli lidé uvést jinou variantu. Nejvíce respondentů je stále studujících – 130

respondentů (34,2 %), což opět přisuzují tomu, že byl dotazník distribuován zejména mezi studenty VŠE. Dále bylo nejvíce zaměstnanců v soukromém sektoru (19,5 %) a ve státní správě (18,1 %).

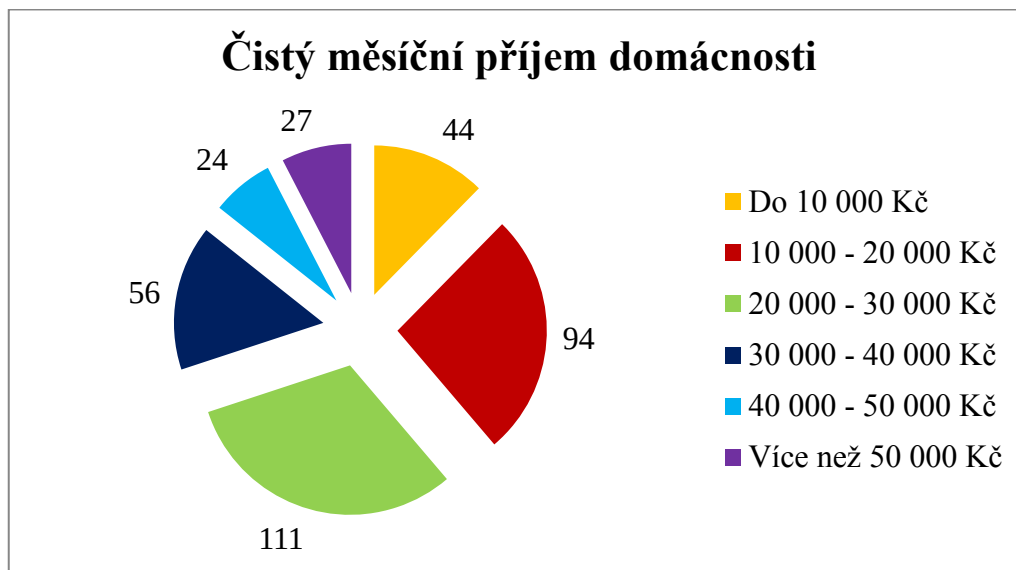
Graf č. 4: Povolání

Zdroj: vlastní výzkum

Další otázka se týkala velikosti čistých měsíčních příjmů. Varianty odpovědí byly rozděleny opět podle intervalů. Nejčastěji se čistý měsíční příjem pohybuje v intervalu od 20 až 30 000 Kč, nejméně v intervalu větší než 50 000 Kč měsíčně.

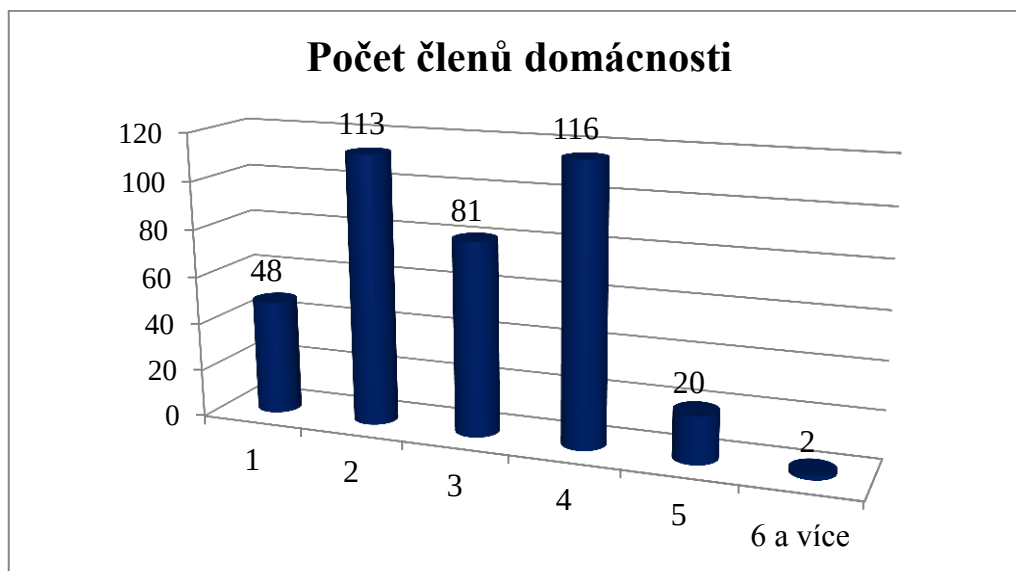
Graf č. 5: Čistý měsíční příjem domácnosti

Zdroj: vlastní výzkum

U kategorie velikost domácnosti bylo možné vybrat varianty podle počtu členů od 1 do 6 a více členů. Nejfrekventovanější odpovědí byla domácnost o 4 členech (30,5 %), dále se dvěma (29,7 %). Jako nejméně zastoupená je domácnost o 6 a více členech (0,5 %).

Graf č. 6: Počet členů domácnosti

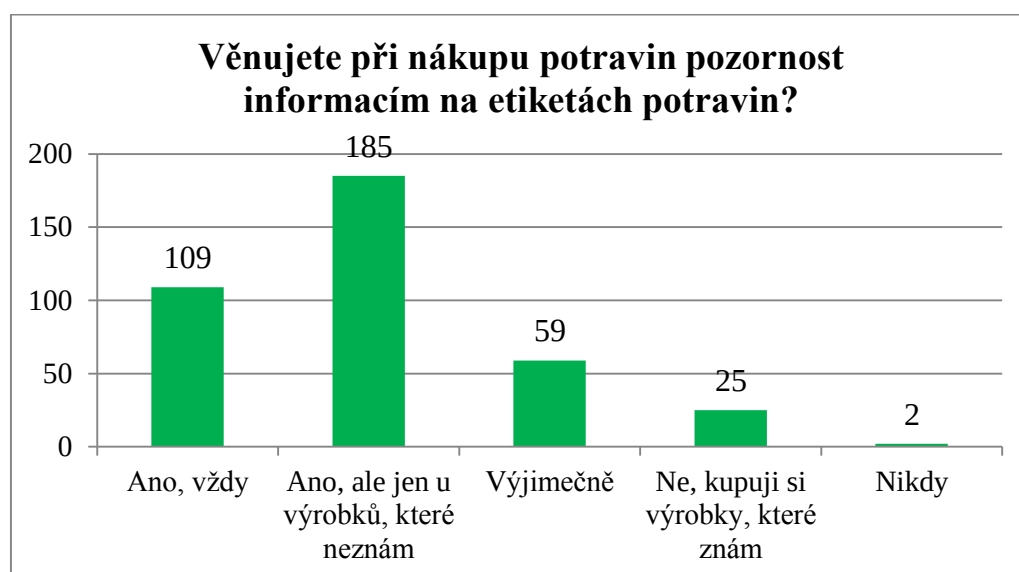

Zdroj: vlastní výzkum

3.1 Zájem o informace uvedených na etiketách potravin

První část dotazníku je věnována tomu, zda spotřebitelé mají zájem o informace uváděné na etiketách potravin. Nejdříve byla položena otázka, zda spotřebitelé věnují těmto údajům pozornost. Respondenti museli zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se jim zobrazily další otázky. Pokud odpověděli, že si informací všimají, mohli odpovídat dále na další dotazy spojené s touto částí. Pokud ne, otázky byly automaticky přeskočeny k následující části dotazníku.

Graf č. 7: Pozornost na informace na etiketách při nákupu potravin

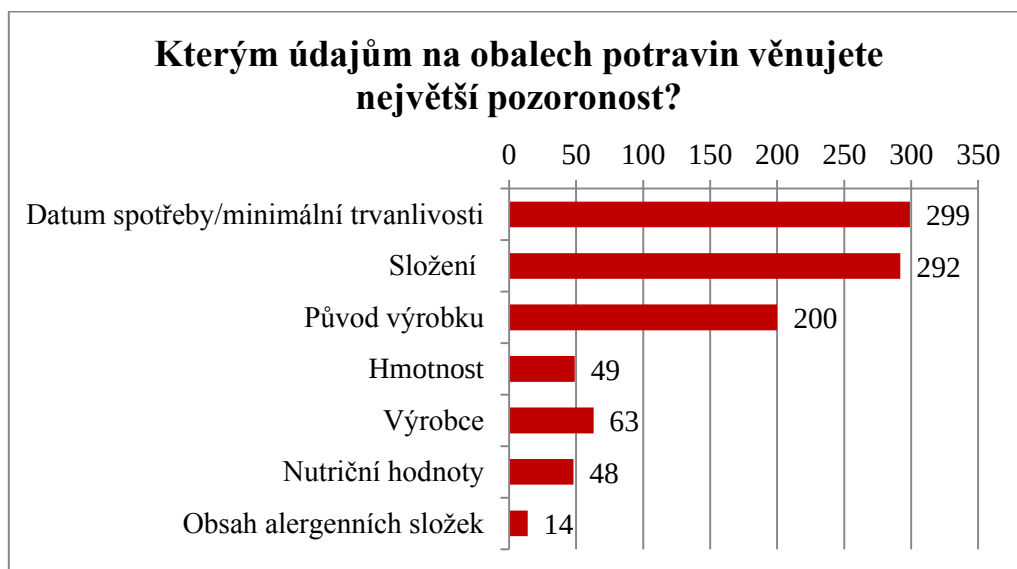

Zdroj: vlastní výzkum

Jak je z grafu patrné, největší počet respondentů (185 - 49 %) si informací na etiketách všímá, ale především u potravin, které respondenti neznají a nakupují je poprvé. Velká část (109, tedy 29 %) se na informace dívá pokaždé, což lze spojovat s údajem o datu spotřeby/minimální trvanlivosti, na který je nutné se dívat vždy, především u potravin s krátkou dobou trvanlivosti. 6,5 % respondentů uvedlo, že informacím na etiketách nevěnuje pozornost, protože nakupuje pouze známé a již osvědčené výrobky, u kterých nemají potřebu se znovu ujišťovat o informacích u nich uvedených. Pouze dva respondenti se na etikety nedívají nikdy.

Dotazník dále pokračoval otázkou, kterým údajům spotřebitelé věnována největší pozornost. Respondenti mohli zvolit z více nabízených odpovědí. Jako nejdůležitější údaj bylo uváděno datum spotřeby/minimální trvanlivosti a složení, obě možnosti označilo více než 80 % respondentů. Lze konstatovat, že si spotřebitelé si všímají hlavně informací, u kterých by případné klamavé jednání mohlo mít zásadní vliv na jejich zdraví, tedy datum spotřeby/minimální trvanlivosti a složení. Velký význam má také země původu výrobku, tuto variantu vybralo přes 56 %.

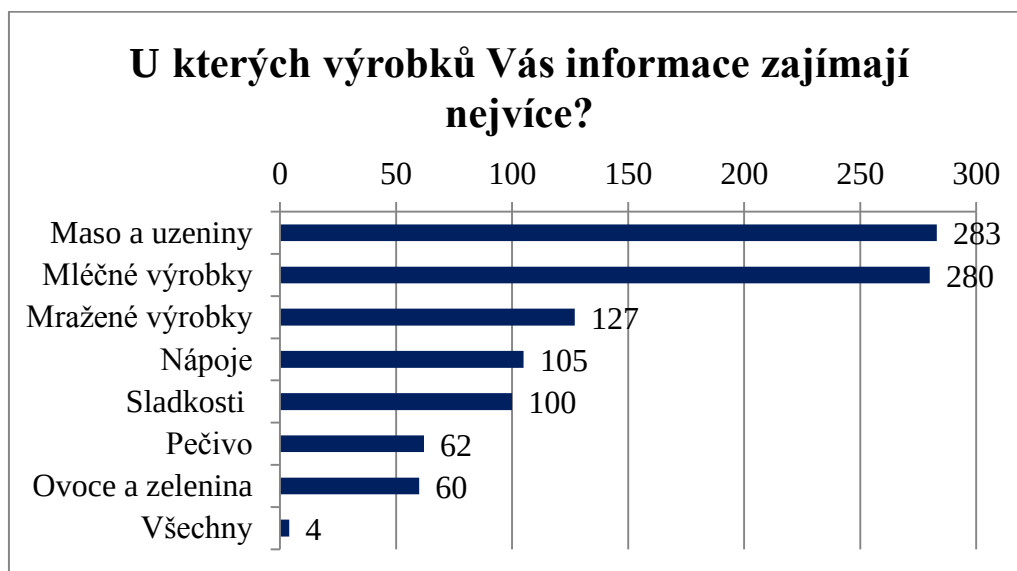
Graf č. 8: Kterým údajům je věnována největší pozornost

Zdroj: vlastní výzkum

Cílem další otázky bylo zjistit, u kterých výrobků si informací spotřebitelé všímají nejvíce. Bylo možné zaškrtnout z více nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní odpověď. Okolo 80 % respondentů zvolilo maso a mléčné výrobky, což ukazuje, jak velký význam spotřebitelé přisuzují těmto potravinám.

Graf č. 9: O které informace je největší zájem

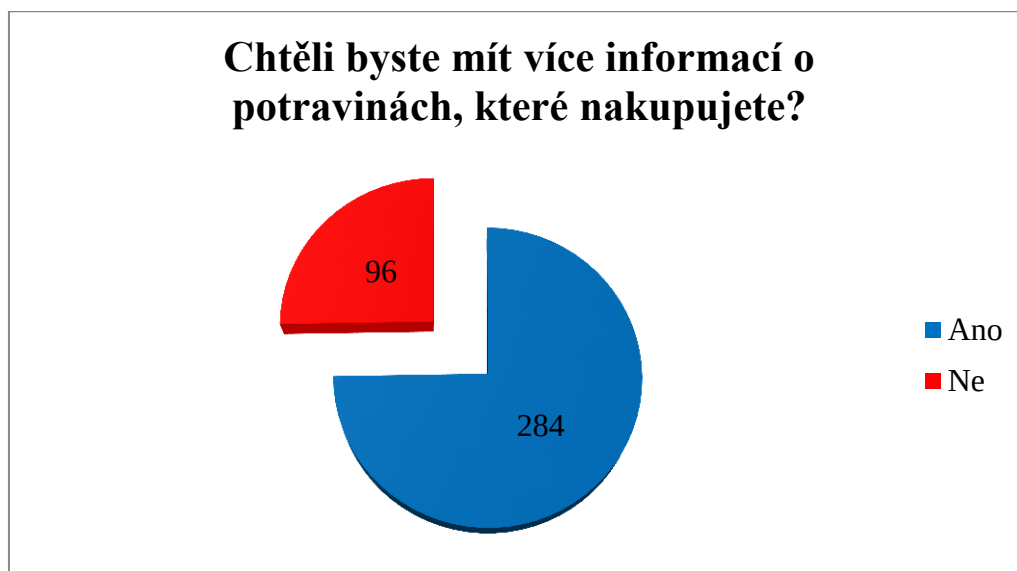

Zdroj: vlastní výzkum

Dále se zabývám tím, zda mají spotřebitelé zájem o více informací na etiketách a případně o které z nich stojí nejvíce. O více informací na etiketách má zájem téměř 75 % dotazovaných osob (284 respondentů), a to především o informace o zemi původu výrobku,

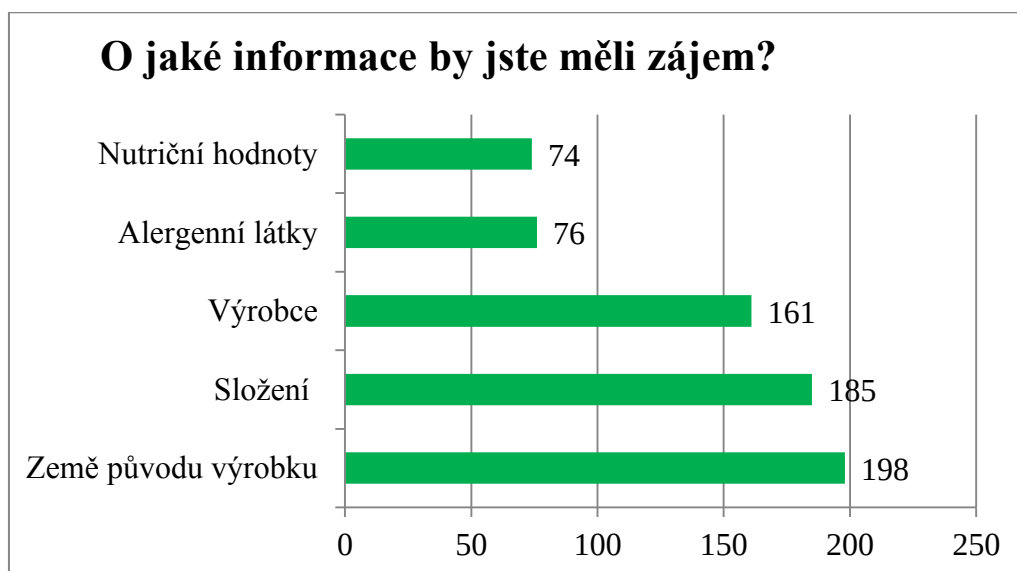
složení a o výrobci. Někteří respondenti také odpovídali, že by uvítali více informací o podmínkách a způsobu pěstování ovoce a zeleniny, u některých specifických výrobků také místo a postup výroby. Objevila se i odpověď, že by bylo dobré uvádět informace o zisku výrobce na konkrétním balení potravin a o tom, zda je potravina geneticky modifikována, či ne.

Graf č. 10: Zájem o více informací na potravinách

Zdroj: vlastní výzkum

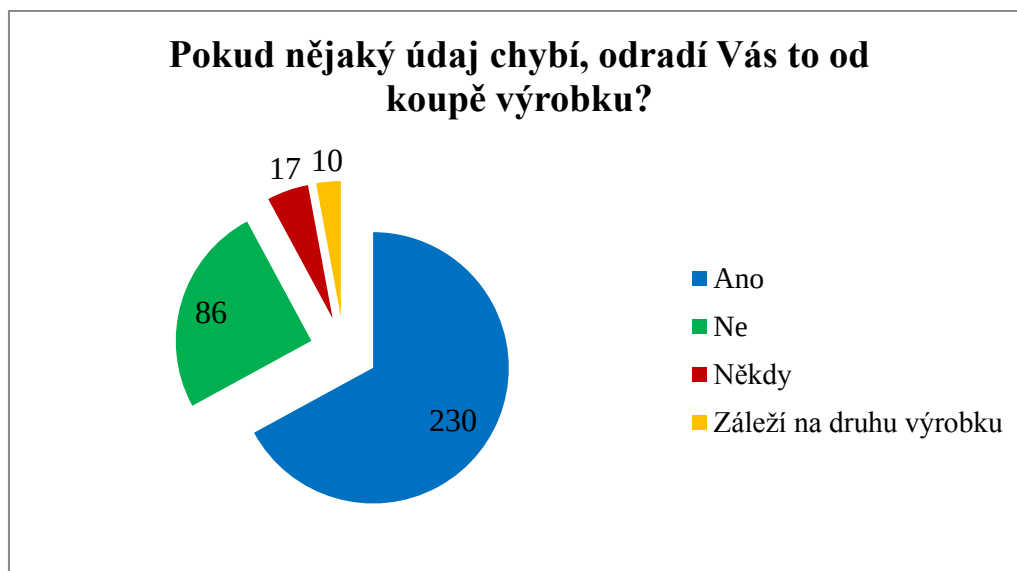
Graf č. 11: O jaké informace navíc mají spotřebitelé zájem

Zdroj: vlastní výzkum

Poslední otázka je zaměřena na chybějící údaje na obalu. Spotřebitelé byli dotázáni, zda je odradí neuvedený údaj od koupě výrobku. Bylo možné odpovědět ano či ne nebo napsat odpověď vlastními slovy. 230 respondentů (téměř 65 %) odpovědělo, že je chybějící údaj odradí, 86 (přes 24 %) uvedlo opak. Ukázalo se jako vhodné zavést variantu „Někdy“ a „Záleží na druhu výrobku“, jelikož řada lidí takto odpovídala formou vlastní odpovědi.

Graf č. 12: Odradí spotřebitele chybějící údaj od koupě výrobku?

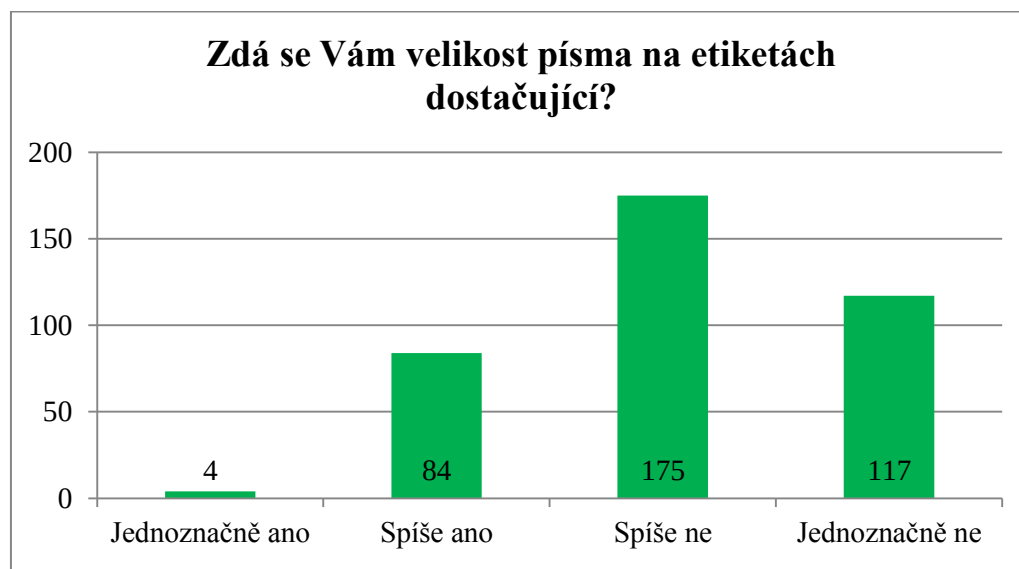

Zdroj: vlastní výzkum

3.2 Čitelnost a srozumitelnost údajů

Další část dotazníkového šetření je zaměřena na čitelnost a srozumitelnost údajů na potravinách. Výsledky mají poskytnout odpověď na to, zda jsou údaje pro spotřebitele dostatečně čitelné a srozumitelné a zda by spotřebitelé zavedli stanovenou velikost písma, kterou by výrobci museli dodržovat. Následující graf ukazuje, že většina respondentů (175, přes 76 %) vnímá informace na obalech potravin jako nedostatečně čitelné a srozumitelné. Pro 117 (30 %) z nich je velikost písma dokonce jednoznačně nedostačující. S čitelností a srozumitelností je spokojeno zbylých 84 (24 %), z nich pouze pro 4 respondenty (1 %) je velikost písma jednoznačně dostačující.

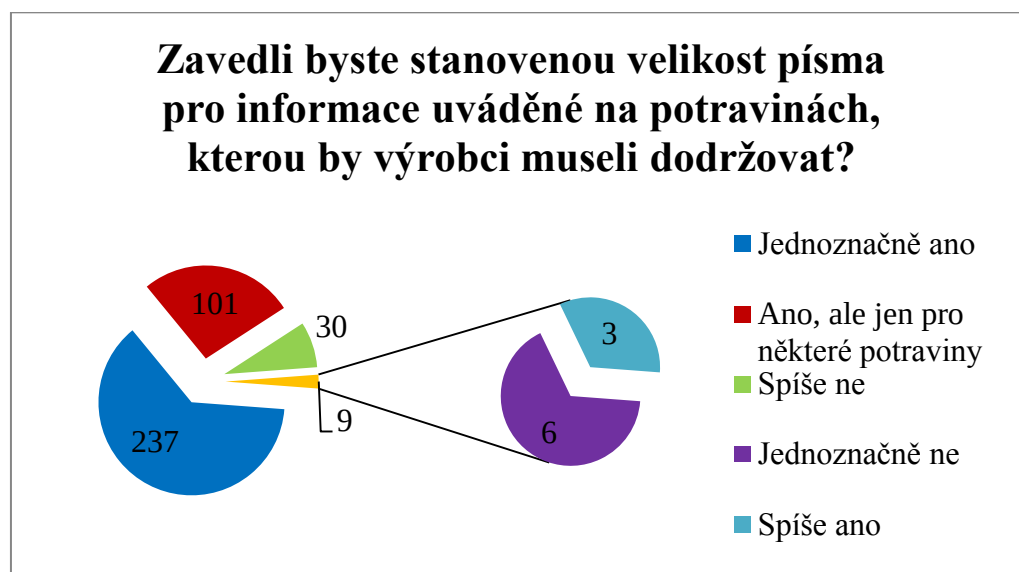
Graf č. 13: Velikost písma na etiketách

Zdroj: vlastní výzkum

Z dalšího grafu vyplývá, že více než polovina respondentů (237 - 62 %) by jednoznačně zavedla stanovenou velikost písma pro údaje uváděné na obalech potravin. Jedna čtvrtina spotřebitelů (101 - 26 %) by stanovenou velikost zavedla jen pro některé potraviny nebo pro ty potraviny, jejichž velikost balení větší text umožňuje. S legislativou o povinné velikosti písma spíše nesouhlasí 30 respondentů, pouze 6 by stanovenou velikost písma jednoznačně neuvádělo.

Graf č. 14: Stanovená velikost písma pro informace uváděné na potravinách

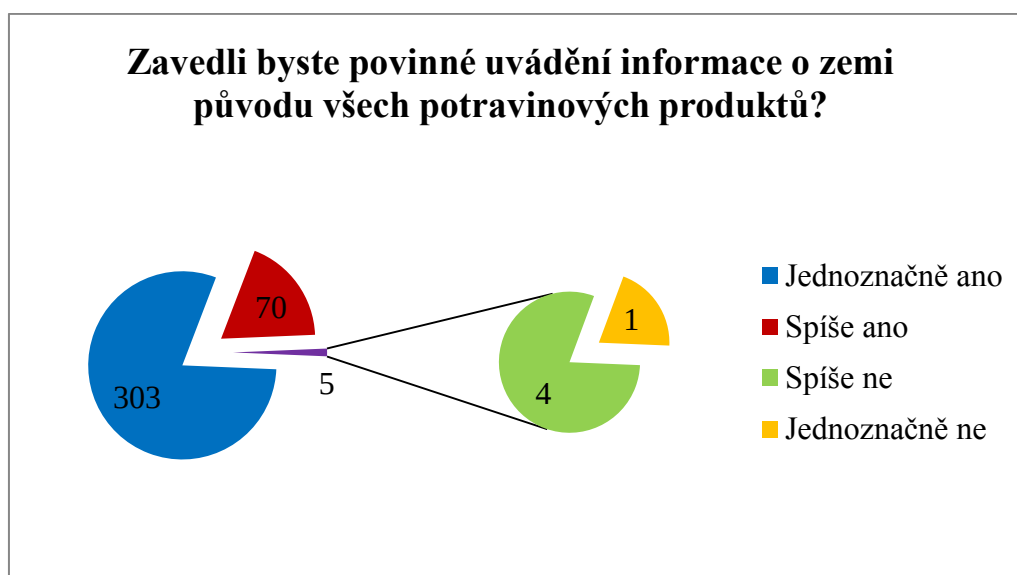

Zdroj: vlastní výzkum

3.3 Původ potravin

V této oblasti byly otázky zaměřené na označování země původu potravin. Byla položena otázka, zda by spotřebitelé zavedli povinné uvádění země původu u všech potravinových produktů. 303 respondentů (přes 79,7 %) uvedlo, že je jednoznačně pro, 70 (více než 18 %) uvedlo spíše ano. Povinné uvádění země původu by spíše neuvedli 4 respondenti a pouze jediný respondent by zemi původu jednoznačně vůbec neuváděl.

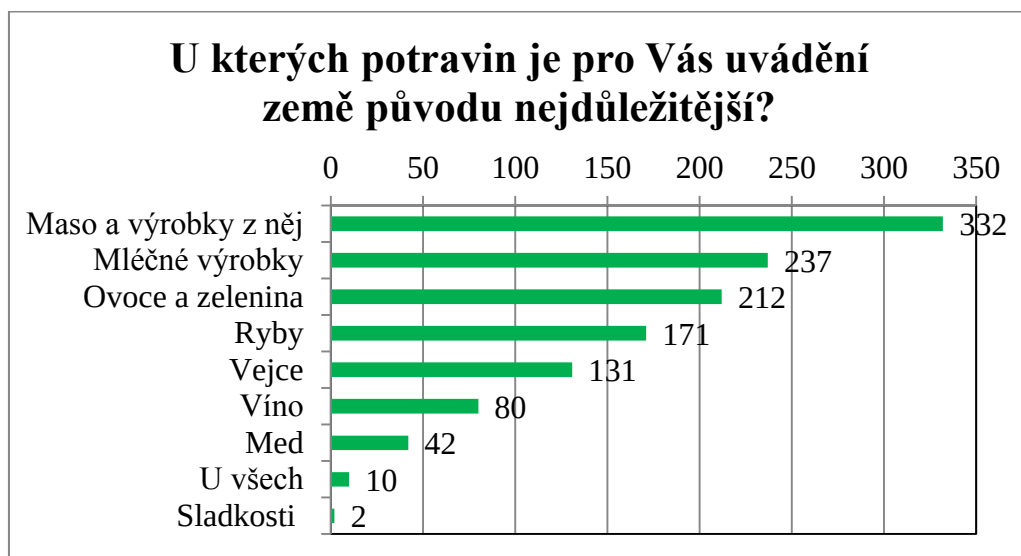
Graf č. 15: Povinné uvádění země původu na všech potravinářských produktech

Zdroj: vlastní výzkum

Další graf ukazuje, u jakých potravin je země původu nejdůležitější. Respondenti mohli zvolit jednu a více z nabízených odpovědí nebo mohli dopsat nějakou vlastní. Je patrné, že nejvýznamnější je původ potravin hlavně u masa a výrobků z něj, jelikož tuto možnost si vybrala většina dotázaných. Původ je také poměrně významný u mléčných výrobků, ovoce a zeleniny, ryb a vajec. Malá část respondentů odpověděla formou vlastní odpovědi, že je původ výrobků zajímavý u všech druhů potravin, a to především proto, že k zahraničním výrobkům nemá důvěru či že chce podporovat české výrobce.

Graf č. 16: Důležitost informace o země původu potravin

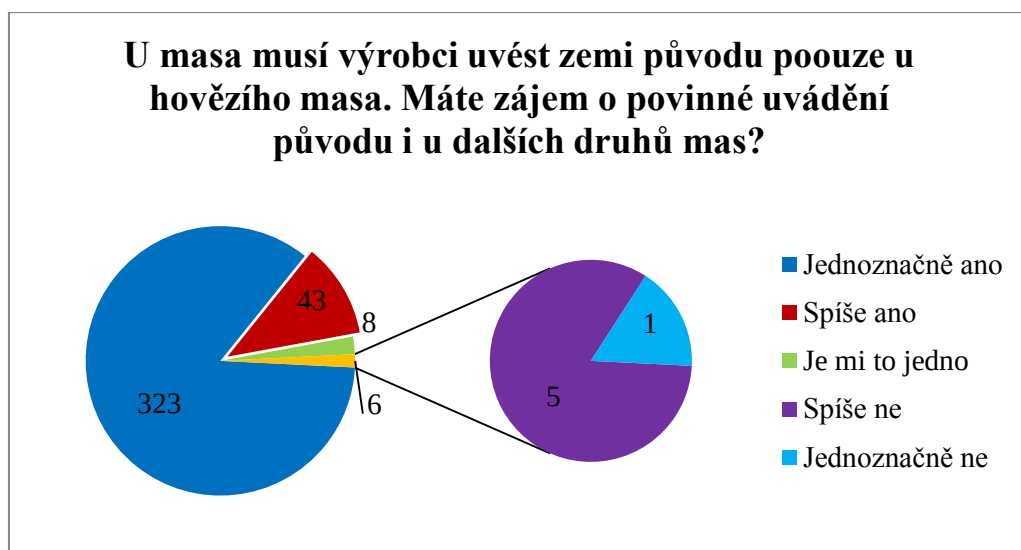

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti byli dále dotazováni, zda by zavedli povinné uvádění původu i u dalších druhů mas, než je hovězí maso. 332 dotázaných (85 %) uvedlo jednoznačně ano, 43 (více než 11 %) spíše ano. Zbytku respondentů to buď bylo jedno (8), nebo by tuto informaci spíše neuváděli (5). Jeden respondent uvedl, že by uvádění země původu u jiných druhů mas jednoznačně neuváděl.

Další otázka směřovala na označení „Vyrobeno v EU/mimo země EU“. Graf ukazuje, že drtivě většině spotřebitelů (384 - přes 94 %) toto označení nevyhovuje. S tímto označením se spokojí pouze 22 (6 %) dotazovaných.

Graf č. 17: Zájem o uvádění země původu i u dalších druhů mas, než u hovězího

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 18: Označení „Vyrobeno v EU/mimo EU“

Zdroj: vlastní výzkum

3.4 Nutriční hodnoty

Tato část je zaměřená na označování nutričních hodnot, jejich srozumitelnost, velikost porce a označování GDA. První otázka je zaměřená na to, zda se respondenti orientují při nákupu potravin podle nutričních hodnot. Podle vybrané odpovědi se zobrazily další otázky, tedy pokud respondent odpověděl, že nutriční hodnoty sleduje, mohl pokračovat s vyplňováním další otázky zaměřenou na označování nutričních hodnot. Takto bylo vyřazeno 269 respondentů, což činí více než 70%.

Graf č. 19: Orientace podle nutričních hodnot při nákupu potravin

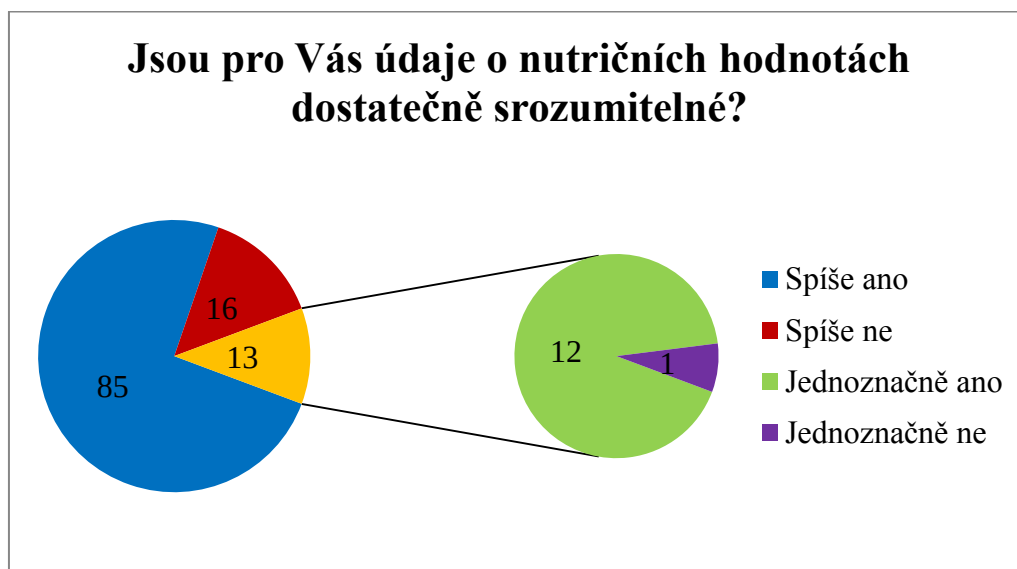

Zdroj: vlastní výzkum

S vyplňováním další otázky tedy pokračovalo pouze 111 respondentů, kteří byli dále dotazováni na srozumitelnost nutričních hodnot. Z grafu vyplývá, že pro 85 respondentů (více než 74 %) jsou údaje o nutričních hodnotách spíše srozumitelné. Pro 16 (14 %) jsou údaje spíše nesrozumitelné, pro 13 (10 %) jednoznačně srozumitelné a pouze pro 1 osobu jsou údaje jednoznačně nesrozumitelné.

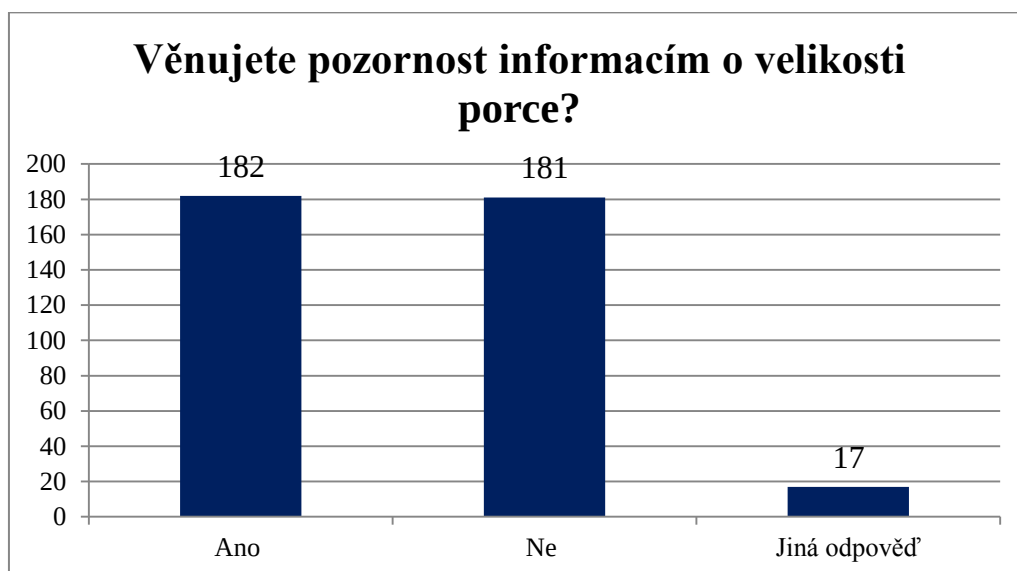
Respondenti byli dále dotazováni, zda věnují pozornost informacím o velikosti porce. Mohli zvolit buď ano či ne, nebo napsat odpověď svými vlastními slovy. U této části se dotazování rozdělilo na dvě téměř shodné poloviny, kdy 47,8 % odpovědělo, že informace o velikosti porce sleduje, 47,6 % naopak tyto informace nesleduje. Zbylá část odpověděla formou jiné odpovědi.

Graf č. 20: Srozumitelnost nutričních hodnot

Zdroj: vlastní výzkum

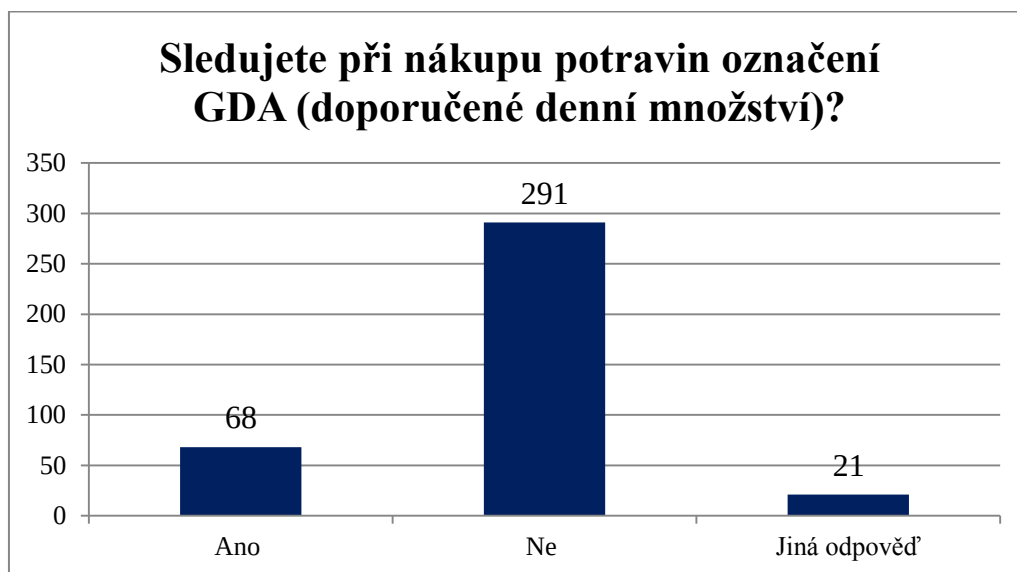
Graf č. 21: Pozornost informacím o velikosti porce

Zdroj: vlastní výzkum

Cílem poslední otázky v této části bylo zjistit, zda spotřebitelé sledují při nákupu potravin označování GDA. Podle výsledků 291 (více než 76 %) tuto informaci nesleduje. Ostatní GDA sledují především u potravinových doplňků stravy (vitamíny a minerály), sladkostí, slazených a energetických nápojů či mléčných produktů.

Graf č. 22: Orientace podle GDA při nákupu potravin

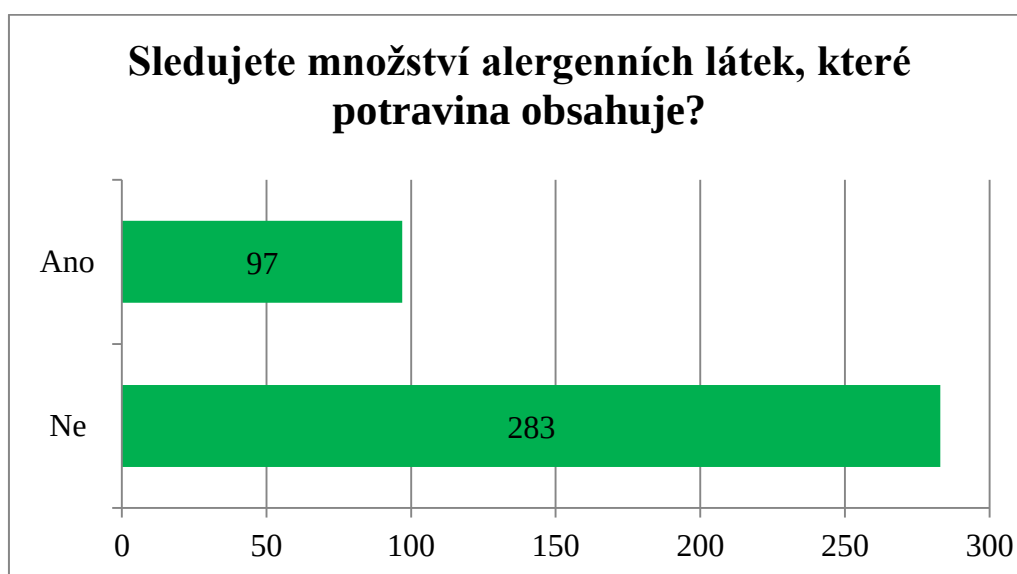

Zdroj: vlastní výzkum

3.5 Alergeny

Poslední část je věnována označování alergenů. Cílem první otázky bylo zjistit, zda spotřebitelé sledují množství alergenních látek na obalech potravin. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí, pokud zvolil jako odpověď ano, zobrazila se mu další otázka spojená se srozumitelností označování alergenů. Ostatní byli automaticky převedeni na následující otázku.

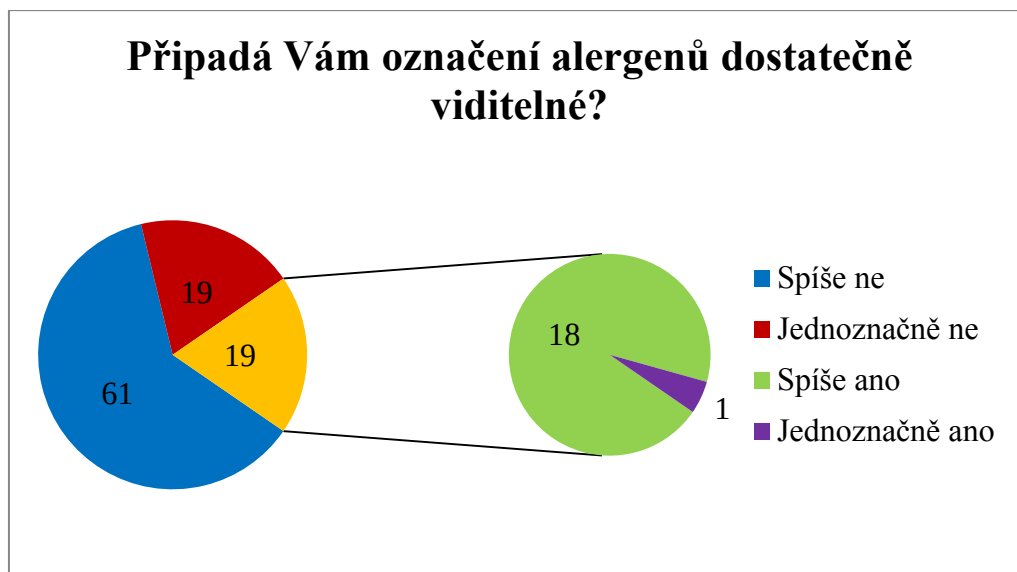
Graf č. 23: Sledování alergenních látek v potravinách

Zdroj: vlastní výzkum

Tak bylo vyřazeno 283 respondentů, kteří odpověděli, že množství alergenních látek nesledují. Zbýlých 97 respondentů bylo dotazováno, zda jim připadá jejich označování dostatečně viditelné. Podle nejčastějších odpovědí (61 respondentů - 60 %) je většina s viditelností alergenů na obalech potravin spíše nespokojena. Dalších 19 (18,8 %) je s označováním alergenů jednoznačně nespokojeno, 18 (17,8 %) je spíše spokojeno, jednoznačně spokojen je pouze jediný respondent.

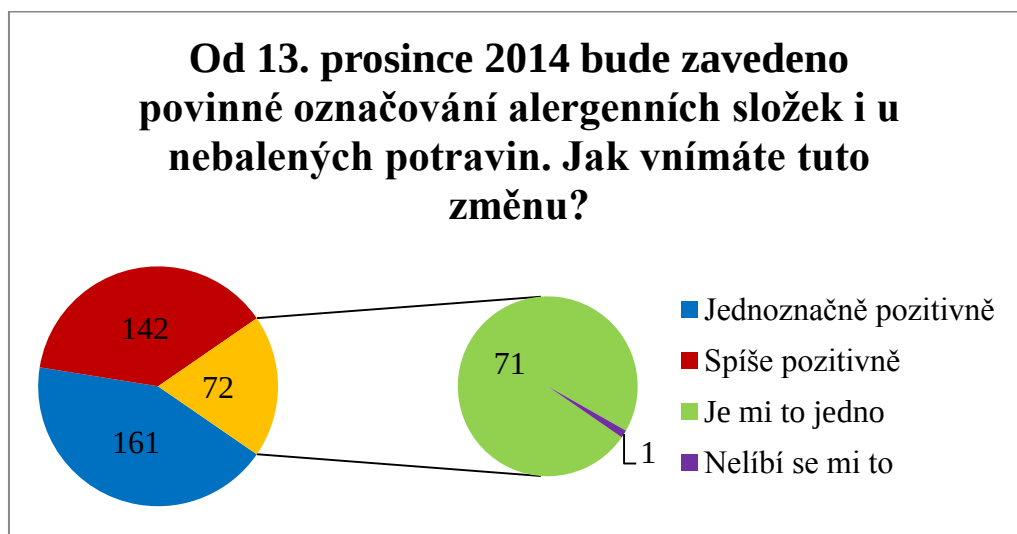
Graf č. 24: Viditelnost označování alergenů

Zdroj: vlastní výzkum

Další otázka byla zaměřena na zavedení povinného označování alergenních složek i u nebalených potravin. Respondenti byli dotázáni, jak vnímají tuto změnu. 161 z nich (42 %) odpovědělo, že jim tato změna přijde jednoznačně pozitivní. Dalších 142 (37 %) vnímá povinné označování spíše pozitivně, zbylým 71 (18 %) je to jedno. Pouze jediný respondent odpověděl, že se mu zavedení povinného označování alergenů na nebalených potravinách jednoznačně nelíbí.

Graf č. 25: Vnímání povinného označování alergenů i u nebalených potravin

Zdroj: vlastní výzkum

3.6 Vyhodnocení výzkumu

Nařízení o poskytování informací o potravinách bylo zavedeno, aby spotřebitelé byli více informováni o potravinách, které konzumují. Protože mají být právní předpisy o poskytování informací o potravinách přizpůsobovány podle potřeb spotřebitelů, mělo by při jejich tvorbě být přihlíženo k jejich zájmu o zveřejňování informací o potravinách. Nařízení tedy předpokládá, že spotřebitelé mají o informace na obalech potravin zájem a sledují je. Podle výsledků výzkumu valná většina respondentů věnuje informacím na obalech potravin pozornost a většina dotazovaných by uvítala i více uváděných informací, a to především o výrobci, zemi původu výrobku a složení. Předpoklad zájmu o informace o potravinách je tedy splněn.

Spotřebitelé si všímají hlavně data spotřeby/minimální trvanlivosti a složení, což lze vysvětlit tím, že klamavé jednání u těchto údajů by mohlo mít zásadní vliv na jejich zdraví. Poměrně velký význam je také přisuzován původu potravin, jelikož stále více spotřebitelů má nedůvěru v zahraniční výrobky a dává přednost potravinám z domácí produkce. Podle odpovědí se nejvíce spotřebitelé zajímají o údaje u masa, uzenin a mléčných výrobků. Pokud na výrobku nějaký údaj chybí, tak to od koupě výrobku odradí více než polovinu respondentů, ale hodně také záleží na tom, o jaký výrobek či údaj se jedná. Některé spotřebitele ovlivňuje také to, jak nutně v danou chvíli výrobek potřebují.

Nařízení má spotřebitelům zajistit snadnou identifikaci potravin. S tímto cílem by měli provozovatelé potravinářských podniků učinit informace o potravinách přístupnější zrakově

postiženým osobám. Z výsledků je patrné, že převážná většina respondentů je spíše nespokojena se současnou velikostí písma na obalech potravin. Někteří vyjádřili ve vlastní odpovědi názor, že pro ně samotné je velikost písma dostačující, ale rozhodně se jim nezdá vhodná pro osoby s horším zrakem. Jako větší problém připadá některým respondentům kombinace barvy písma a podkladu, která ztěžuje čitelnost. Většina by také zavedla stanovenou velikost písma, přestože lze z některých odpovědí vycítit určitou rozpačitost nad tím, jak by poté měl být obal veliký a je patrné, že si sami respondenti nedokáží představit, jak by jednotná velikost písma byla proveditelná. Celkově ale z výsledků plyne, že je čitelnost a srozumitelnost informací nedostatečná a jeví se jako problém, který je potřeba řešit. Nové předpisy o zavedení jednotné velikosti písma jsou v souladu s potřebami spotřebitelů a měly by být přijaty s pozitivním ohlasem, přestože má toto řešení určité zábrany vyplývající z velikosti obalu. Z pohledu výrobců, kteří namítají, že je povinných informací moc na malou plochu, je direktiva spíše na škodu. Na druhou stranu se ale domnívám, že sami výrobci by měli projevit vstřícnost a zájem o zákazníka, třeba právě tím, že údaje na etiketách jsou přehledné, jasné a čitelné i pro spotřebitele s horším viděním.

Jak je patrné, země původu potravin je velmi důležitým kritériem, zejména při nakupování masa a mléka. Důvěru veřejnosti v bezpečnost masa zásadně poznamenala situace v devadesátých letech v souvislosti s výskytem nemoci šílených krav. Ta vyvolala velké obavy z konzumace hovězího masa, a proto je dnes jeho původ pečlivě sledován. Výsledek průzkumu přisuzují také skandálu z letošního roku, kdy výrobci nahrazovali hovězí maso za koňské, aniž by o tom spotřebitele informovali. Koňské maso sice pro člověka není nijak zdravotně závadné, jeho nahrazování za hovězí je ale podvodem.⁹⁰ Tato aféra výrazně podlomila důvěru spotřebitelů ohledně původu potravin živočišného původu, jejich kontroly, způsobu zpracování a uvádění do prodeje. Podle francouzského prezidenta Hollanda podvody umožnilo to, že výrobci hotových jídel sice musí deklarovat druh masa, ale nikoli původ všech jednotlivých složek. Tak nelze zjistit, zda do masných výrobků přidané maso pochází ze stejného druhu zvířete. Měla by se proto značně zpřísnit pravidla pro označování masa v předem připravených jídlech.⁹¹

⁹⁰ Problémy s koňským masem? Řešení se protáhne. *Týden* [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/problemy-s-konskym-masem-reseni-se-protahne_264137.html

⁹¹ Označování původu masa v jídlech EU. *Svět-potravin* [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.svet-potravin.cz/clanek.aspx?id=3331>

Podle Komise má původ masa pro spotřebitele prvořadý význam. Protože je v Unii značně rozšířena i konzumace jiného masa než hovězího, považuje za vhodné stanovit i pro tyto produkty povinné označení původu. Od zavedení nařízení bude proto značení původu povinné u všech druhů mas, do 13. prosince 2013 je Komise zavázána vypracovat zprávy o povinném označování původu pro maso použité jako složka.⁹²

Z výzkumu vyplývá, že spotřebitelé věnují informacím u masa a mléka zvláštní pozornost a i země původu potravin je u těchto potravin velmi důležitým kritériem. Podle odpovědí mají spotřebitelé jednoznačný zájem o uvádění země původu u i jiných druhů mas. S přihlédnutím k současné situaci proto soudím, že chystané změny odpovídají současným potřebám společnosti a alespoň částečně mohou obnovit těžce poškozenou důvěru spotřebitelů v potravinářský průmysl.

Více než 70 % respondentů by zavedlo povinné uvádění země původu u všech druhů potravin. Podle výsledků se také drtivá většina spotřebitelů nespokojí pouze s označením: „Vyrobeno v EU/mimo země EU“. Nařízení o poskytování informací o potravinách spotřebitelům v této oblasti nespĺňuje požadavky spotřebitelů, jelikož povinné uvádění země původu stanovuje navíc pouze u dalších druhů mas. Podle výrobců by uvádění země původu na všech výrobcích nebylo možné, protože v řadě případů se původ nebo místo původu mohou měnit v závislosti na ceně, dostupnosti surovin nebo místě výroby. Potravináři by tedy museli označení svých výrobků neustále měnit, což by bylo velmi nepraktické a nákladné. Podle mého názoru je však současný stav spíše matoucí. Vzhledem k tomu, že EU je tvořena z 27 různých států, zdá se mi toto označení poněkud nicneříkající. Uvádění konkrétní země původu by mohlo být prospěšné jak kvůli větší informovanosti spotřebitelů, tak by přispělo k vyšší transparentnosti původu potravin, které se prodávají na trzích EU.

Nařízení zavedla Evropská komise také kvůli obavám z rostoucí obezity. Předpokladem je, že se široká veřejnost zajímá o vzájemný vztah mezi stravováním a zdravím. Převážná část opatření je proto věnována povinnému označování nutričních hodnot, informacím o velikosti porce a označování GDA. Tyto informace mají spotřebitelům pomoci ke zdravějšímu výběru potravin a kontrole příjmu potravy.

⁹² EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011, L 304/21, odstavec 31. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

Povinné uvádění údajů o výživové hodnotě má přispět ke zlepšení výživy a podporovat znalost údajů o nutričních hodnotách, což umožní informovaný výběr. Podle výzkumu se však pouze 30 % respondentů orientuje při nákupu potravin podle nutričních hodnot. To indikuje, že jenom malá část spotřebitelů má zájem o tyto informace, a zavedení povinného označování nutričních hodnot tak neodpovídá skutečným potřebám většiny spotřebitelů. Podle mého názoru však neznámá, že je uvádění nutričních hodnot zcela zbytečné, jelikož určitá, i když menší část spotřebitelů tyto informace využívá. Jsem si jistá, že řada spotřebitelů více informací o nutričních hodnotách potravin určitě ocení. Jak jsem již zmínila ve druhé kapitole, je však také nutné vzít v úvahu, jakým způsobem může povinné označování nutričních hodnot napomoci ke snižování obezity a nadměrného příjmu potravy. Jako mnohem efektivnější řešení by mohla být upozornění na obalu každé nezdravé potraviny na případné nemoci spojené s obezitou a výdaje na zdravotní problémy s ní spojené, podobná jako jsou na cigaretách. Pravděpodobně by tato upozornění byla stejně jako u cigaret ignorována, zdá se mi ovšem, že by mohla upoutat pozornost na problémy s obezitou mnohem více, než uvádění nutričních hodnot.

Podle nařízení mohou další způsoby vyjádření spotřebitelům umožnit lepší porozumění výživovým údajům. Proto je vhodné zavést kritéria pro různé způsoby vyjádření, a to v podobě doplňujících údajů o velikosti porce a označování GDA. Z výzkumu vyplývá, že pouhá jedna čtvrtina respondentů věnuje pozornost GDA. Naopak poměrně významný podíl má zájem o velikost porce. Z výzkumu je patrné, že informace o velikosti porcí využívá skoro polovina respondentů, a to především u mléčných výrobků, masa, sladkostí či u müsli. Někteří spotřebitelé využívají tuto informaci hlavně v případě, že se vyrábějí různé hmotnosti jednoho druhu výrobku od různých výrobců, aby tak mohli porovnat ceny. V rámci porovnatelnosti cen a váhy výrobků může být informace o velikosti porce užitečná nejenom pro kontrolu porcí.

Nařízení pokládá za důležité, aby byly poskytovány informace o alergenních látkách, aby zejména spotřebitelé s alergií či nesnášenlivostí měli možnost informovaného výběru potravin, které jsou pro ně bezpečné. Podle výsledků výzkumu cca 75 % respondentů množství alergenních látek v potravinách nesleduje. Je logické, že tyto informace sledují především lidé alergičtí, kterých není mnoho. Někteří však uvádí, že přestože alergici nejsou, tak se o některé alergenní složky zajímají, například o to, zda je výrobek vhodný pro bezlepkovou či diabetickou dietu. Bylo by příhodné zjistit, zda tyto spotřebitele může uvedená informace nějakým zásadním způsobem ovlivnit při výběru potraviny.

Přestože valná většina respondentů alergenů nesleduje, nové předpisy ohledně označování těchto informací mají odpovídat potřebám zejména alergických spotřebitelů, podle jejichž odpovědí není označování alergenů dostatečně viditelné. Protože nařízení zpřísňuje požadavky na označování alergenů, měla by nová opatření odpovídat současným potřebám především lidem alergickým, kterým mohou značně usnadnit nákup potravin.

Některým respondentům spíše než nečitelnost alergenů vadí sdělení typu: „Může obsahovat stopy lepku...“ či „Vyrobeno v závodě, který zpracovává pšenici...“ a tak podobně. Jedná se o tzv. preventivní značení, které provozovatel poskytuje zcela dobrovolně a jeho cílem je upozornit na možné riziko nezáměrné kontaminace potravin alergenní složkou. Neznačená to ovšem, že potravin může obsahovat alergenní složku v jakémkoliv množství a že uvedení sdělení zbavuje výrobce veškeré odpovědnosti za bezpečnost potravin.⁹³ Z pohledu alergického člověka však chápu, že spotřebitelé mohou být zmateni, zda produkt s podobným sdělením mohou sníst či ne. Většina alergiků si proto produkt pro jistotu nekoupí, i když jde v podstatě jenom o to, že výrobce vyrábí tento produkt společně s jinými, které by mohly způsobit přítomnost alergenních složek. Ve skutečnosti však výrobek nemusí vůbec žádné stopy obsahovat. Podle odborníků se jedná o alibismus výrobců.⁹⁴ Podle mého názoru jsou tyto informace značně nekonkrétní a mohou mít negativní vliv na pestrost stravy alergiků.

Nařízení zavádí povinné označování alergenních složek i u nebalených potravin. Podle odpovědí je toto opatření pro alergiky bezpochyby užitečné a je bráno z velké míry jednoznačně pozitivně. Nařízení tedy koresponduje s požadavky většiny spotřebitelů, někteří respondenti ale vyjádřili obavu, že to označováním alergenů dopadne podobně jako u označování rozmrazeného pečiva, které je v mnohých obchodech (především v těch kamenných) stejně neoznačeno, přestože je to povinné. Kontrola správného dodržování požadavků je v kompetenci státu a jeho orgánů. Ty by se tedy měly zaměřit především na to, aby nová opatření na označování alergenů (a komplexně na celé označování potravin) byla nejenom upravena, ale také řádně dodržována.

⁹³ Ochrana spotřebitelů před alergenními potravinami - označování alergenních složek. Szpi [online]. 2012 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1000175&docType=ART&nid=11325>

⁹⁴ Potravin a suroviny. Bezlepková dieta [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.bezlepkovadieta.cz/odpovedi-a-otazky/potravin-a-suroviny/2639-3>

Shrnutí:

Většina spotřebitelů má zájem jak o zavedení jednotné velikosti písma, tak i o uvádění země původu i u jiných druhů mas, než u hovězího. Pro porovnání cen a váhy výrobků spotřebitelé vítají také informace o velikosti porcí. Protože opatření ohledně uvádění alergenních látek je určeno především pro alergiky, lze konstatovat, že i zpřísnění požadavků ohledně viditelnosti alergenů a jejich povinné označování i u nebalených potravin se setkává se zájmem. V těchto případech nařízení koresponduje s potřebami většiny spotřebitelů.

Naopak o uvádění nutričních hodnot má zájem pouze jedna třetina, o označování GDA jen jedna čtvrtina respondentů. Zároveň je valná většina nespokojena pouze s označováním „Vyrobeno v EU/mimo země EU“ a naopak by zavedla povinné označování konkrétní země původu u všech druhů potravin. Při vypracování zpráv pro další pravidla v označování by měla EU zohlednit skutečné chování spotřebitelů, a věnovat se proto především těmto oblastem.

Závěr

V současné době výrobci uvádí na trh velké množství potravinářských produktů. Jejich hlavním nástrojem pro získání zákazníka by neměl být pouze estetický vzhled obalu, ale i údaje na něm uvedené. Aby bylo zamezeno nekalým praktikám při uvádění údajů, každý stát s fungujícím tržním hospodářstvím musí zajistit určitou úroveň ochrany spotřebitele i v oblasti označování potravin. Tato oblast je velice široká. Protože existuje velké množství právních předpisů, které se vztahují k jednotlivým druhům označování potravin, uvědomuji si, že by především první kapitola, věnována teoretickému základu ochrany spotřebitele a potravinové legislativě, mohla být mnohem hlouběji zpracována. Důkladná analýza všech předpisů by však značně přesahovala rámec této práce, jejímž cílem není popsat potravinářskou legislativu naprosto vyčerpávajícím způsobem, ale spíše poskytnout přehled nejpodstatnějších chystaných změn v této oblasti a zanalyzovat současnou situaci v označování potravin z pohledu spotřebitelů.

Pro dosažení vysoké míry ochrany spotřebitelů je zásadní, aby spotřebitelé měli dostatečné informace o potravinách, které konzumují. Proto bylo zavedeno nařízení č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům. Jak bylo stanovené v úvodu, cílem této práce je zhodnocení změn v označování, které s sebou toto nařízení přinese. Po komparaci současné potravinářské legislativy s novou právní úpravou vyšlo najevo, že nejdůležitější změny se týkají především těchto oblastí: čitelnosti písma, označování nutričních hodnot, označování země původu potraviny a množství alergenních látek v potravinách. Bude zavedena jednotná velikost písma a povinné označování nutričních hodnot na všech druzích potravin. Povinné informace budou uvedené v jedné tabulce na obalu výrobku a budou přepočítané na 100 g nebo na 100 ml, případně na jednu porci. Informaci o zemi původu bude povinno označovat i na vepřovém, kuřecím, skopovém a kozím mase. Budou zpřísněny požadavky na označování alergenů, které výrobci budou muset uvádět i na nebalených potravinách.

V souvislosti s novými opatřeními jsem také nastínila řadu nedostatků, které se v předpisech vyskytují. Jako nejvíce problematické se mi jeví to, že se mají vytvořit prováděcí předpisy, které se k nařízení vztahují. Nařízení se tak v podstatě odkazuje na požadavky, které stále ještě nejsou specifikovány.

Cílem praktické části bylo zjistit, zda spotřebitelům vyhovuje současné označování potravin a zda nařízení zohledňuje skutečné zájmy a potřeby spotřebitelů. Z výsledků výzkumu usuzuji, že spotřebitelům současná úroveň označování podstatně nevyhovuje

především u čitelnosti informací a uvádění země původu potraviny. V těchto oblastech je možné, že většina spotřebitelů nové požadavky na označování potravin uvítá. Naopak uvádění nutričních hodnot se nesetkalo s předpokládaným zájmem, jelikož se podle nich orientuje pouhá jedna třetina respondentů. Protože má Evropská komise zohlednit skutečné zájmy a potřeby veřejnosti, měla by při tvorbě prováděcích aktů sama prozkoumat, co spotřebitelé opravdu požadují, k čemuž by následně měla věnovat značnou pozornost.

Osobně se domnívám, že je velmi chvályhodné předložit předpis, který sjednocuje požadavky na označování potravin a snaží se zlepšit životní styl obyvatelstva Evropské unie. Je možné, že se díky němu informovanost spotřebitelů o potravinách a o jejich výživových vlastnostech opravdu zvýší. Aby však právní úprava měla smysl, je třeba, aby spotřebitelé informace na obalech a etiketách opravdu četli, což se nedá očekávat od všech spotřebitelů. Je také nutné brát ohled na požadavky výrobního odvětví. Nařízením má být omezena byrokratická zátěž, vzhledem k četným nedostatkům nové právní úpravy je ale otázkou, zda poměrně podrobné a komplikované předpisy nebudou potravinářský průmysl spíše zatěžovat ještě více. Na druhou stranu, přestože výrobci tvrdí, že je povinných informací příliš, některé obaly sice bývají pokryty velkým množstvím informací, ale spotřebitelsky významné informace se ztrácejí v záplavě jiného textu, nebo tam ani nejsou. Připočítáme-li k těmto nedostatkům četné potravinové skandály, není divu, že společnost vnímá označování potravin jako problém, který by měl být nějakými pravidly vyřešen. Podle mého názoru však tento problém není způsoben nedostatkem pravidel, ale tím, že nejsou respektována. Všechny členské státy EU by proto měly zabezpečit jasně stanovenou odpovědnost subjektů potravinářského průmyslu za to, že se do oběhu dostanou pouze potraviny označené patřičnými údaji. Zároveň musí být zajištěna dostatečná kontrola nad dodržováním povinností těchto subjektů, a to v celém obchodním řetězci. Tak by spotřebitelé mohli důvěřovat tomu, že všechny potraviny uváděné na trh prošly kontrolou a že mají pravdivé informace o daném výrobku. Tím by se značně posílila úroveň ochrany spotřebitele v oblasti označování potravin, které hraje důležitou roli nejenom z hlediska prodejnosti výrobku, ale i ve vztahu k ochraně zdraví a bezpečnosti spotřebitelů.

Seznam zdrojů

Tištěné zdroje:

1. *Health at a Glance: Europe 2010* [online]. Paris: OECD, 2010 [cit. 2013-04-18]. ISBN 978-92-64-09031-6. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/health/reports/docs/health_glance_en.pdf
2. HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1106-1.
3. KLABUSAYOVÁ, Naděžda, Renata BURDILÁKOVÁ a Jana ZLÁMALOVÁ. *Ochrana spotřebitele – geneze a současnost*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2009. ISBN 978-80-248-2037-8.
4. MICHALOVÁ, Irena. *Značky a informace na potravinách* [online]. Praha: Sdružení českých spotřebitelů, 2006 [cit. 2013-05-22]. ISBN 80-239-6652-9. Dostupné z:
<http://www.konzument.cz/users/publications/1-pruvodce-spotrebitel/6-znacky-a-informace-na-potravinach.pdf>
5. SUKOVÁ, Irena. *Průvodce označováním potravin* [online]. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2008 [cit. 2013-05-22]. ISBN 80-7271-174-1. Dostupné z:
http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/Publikace/Znaen%20potravin-web_08-08.pdf
6. *Where does my food come from?* [online]. Brussels: The European Consumer Organisation, 2013 [cit. 2013-04-18]. ISBN B-1040. Dostupné z:
<http://docshare.beuc.org/docs/1/PJAOFGIDJOFHCCEMFJIGLCPPPDW69DBDG69DW3571KM/BEUC/docs/DLS/2013-00043-01-E.pdf>

Právní předpisy:

1. Česká republika. Zákon o ochraně spotřebitele. In: *Sbírka zákonů ČR*. ČR, 1992, č. 634. Dostupné z: http://top-normy.cz/users/files/predpisy/Zakon_634_1992.pdf
2. EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1760/2000 ze dne 17. července 2000 o systému identifikace a evidence skotu, o označování hovězího masa a výrobků z hovězího masa a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 820/97. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2000. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1760:CS:NOT>

3. EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnic Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2011. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>
4. EU. NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 104/2000 ze dne 17. prosince 1999 o společné organizaci trhu s produkty rybolovu a akvakultury. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 1999. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2000R0104:20061016:CS:PDF>
5. EU. Směrnice Rady 2001/110/ES ze dne 20. prosince 2001 o medu. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2001. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0110:CS:HTML>
6. Nařízení Komise (ES) č. 1019/2002 ze dne 13. června 2002 o obchodních normách pro olivový olej. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 2002. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R1019:20100711:CS:PDF>
7. Nařízení Komise (ES) č. 1580/2007 ze dne 21. prosince 2007, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízením Rady (ES) č. 2200/96, (ES) č. 2201/96 a (ES) č. 1182/2007 v odvětví ovoce a zeleniny. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 2007. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2007R1580:20080501:CS:PDF>
8. NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 543/2008 ze dne 16. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o obchodní normy pro drůbeží maso. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 2008. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2008R0543:20100701:CS:PDF>
9. NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 589/2008 ze dne 23. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007, pokud jde o obchodní normy pro vejce. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 2008. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2008R0589:20100701:CS:PDF>

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1991R1601:20090120:CS:PDF

10. NAŘÍZENÍ RADY (EHS) č. 1601/91 ze dne 10. června 1991, kterým se stanoví obecná pravidla pro definici, označování a obchodní úpravu aromatizovaných vín, aromatizovaných, vinných nápojů a aromatizovaných vinných koktejlů. In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 1991. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1991R1601:20090120:CS:PDF>
11. SMĚRNICE RADY ze dne 24. září 1990 o nutričním označování potravin (90/496/EHS). In: *Úřední věstník Evropské unie*. EU, 1990. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:10:31990L0496:CS:PDF>

Elektronické zdroje:

1. Bendl chce mít možnost zastavit dovoz potravin z Polska. E15.cz [online]. 2012 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/bendl-chce-mit-moznost-zastavit-dovoz-potravin-z-polska-759768#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink
2. Codex Alimentarius (CA) je podle překladu z latiny "potravinářský zákoník". EAGRI [online]. 2009 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/codex-alimentarius/>
3. Codex Alimentarius. About Codex. [online]. [cit. 02-11-2012]. Dostupné z: <http://www.codexalimentarius.org/about-codex/en/>
4. Český statistický úřad, databáze zahraničního obchodu
5. DONGO, Dario. The Food Label [online]. Milan: ilfattoalimentare.it, 2011 [cit. 2013-04-18]. ISBN 18-20127. Dostupné z: <http://www.ilfattoalimentare.it/downloads/thefoodlabel.pdf>
6. EUFIC Forum n° 5 - Consumer response to portion information on food and drink packaging - A pan-European study. EUFIC[online]. 2010 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.eufic.org/article/en/expid/forum5-Consumer-response-portion-information-food-drink-packaging/>
7. Food and Nutrition Labelling in the European Union. Innova-yu [online]. 2005 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.innova-uy.info/docs/presentaciones/20050930/2005PPTJeanClaudeCheftel.pdf>

8. HOUT, Martin. Geneze evropského a spotřebitelského práva a jeho vývoj. Epravo [online]. 2011 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/geneze-evropskeho-spotrebitelskeho-prava-a-jeho-vyvoj-77559.html>
9. CHÝLKOVÁ, Markéta. Aktivita potravinářského průmyslu [online]. Praha: Potravinářská komora ČR, 2012 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:56v3Izigx8cJ:www.foodnet.cz/soubor.php%3Fid%3D16302%26kontrola%3D2d917b55c3808ff50de32910adc17753+&cd=3&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>
10. KOCOUREK, Vladimír. Úvod do potravinářské legislativy. Část 1: principy práva a bezpečnost potravin. Vscht [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: http://web.vscht.cz/kocourev/files/Leg_SBP_1_W.pdf
11. KOCOUREK, Vladimír. Úvod do potravinářské legislativy. Část 1: cíle a struktura právních a technických norem. Vscht [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://web.vscht.cz/kocourev/files/Uvod-PL-skript.pdf>
12. Kontrolní činnost SZPI. Státní zemědělská a potravinářská inspekce [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/>
13. KOPECKÁ, Hana. Ochrana spotřebitele. Euroskop [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8969/sekce/ochrana-spotrebitele/>
14. Minimální velikost písma pro označování potravin je nepraktická, tvrdí EHPM. Casponline.cz [online]. 2011 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.casponline.cz/minimalni-velikost-pisma-pro-oznacovani-potravin-je-neprakticka-tvrdi-ehpm>
15. Nařízení, směrnice a další právní akty. Europa [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/basic-information/decision-making/legal-acts/index_cs.htm
16. Obaly potravin dostanou jednotnou tvář. Má to ale háček. Vitalia.cz [online]. 2012 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.vitalia.cz/clanky/obaly-potravin-dostanou-jednotnou-tvar/>
17. Oční vady. Cocky [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.cocky.cz/ocni-vady.html>
18. Ochrana spotřebitelů před alergenními potravinami - označování alergenních složek. Szpi [online]. 2012 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1000175&docType=ART&nid=11325>

19. Označování potravin a obaly. EAGRI [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z:
<http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/oznacovani-potravin-a-obaly/>
20. Označování původu masa v jídlech EU. Svět-potravin [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <http://www.svet-potravin.cz/clanek.aspx?id=3331>
21. Poskytování informací o potravinách spotřebitelům. Euroskop [online]. 2008 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8447/2228/clanek/poskytovani-informaci-o-potravinach-spotrebitelum/>
22. Potraviny a suroviny. Bezlepkovadieta [online]. [cit. 2013-05-22]. Dostupné z:
<http://www.bezlepkovadieta.cz/odpovedi-a-otazky/potraviny-a-suroviny/2639-3>
23. Problémy s koňským masem? Řešení se protáhne. Týden [online]. 2013 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/problemy-s-konskym-masem-reseni-se-protahne_264137.html
24. Řízek z českého vepře? Ministři EU kývli na povinné označování původu masa. EurActiv.cz [online]. 2011 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z:
<http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/clanek/rizek-z-ceskeho-vepre-ministri-eu-kyvli-na-povinne-oznacovani-puvodu-masa-008498>
25. ŠTĚPÁNEK, Martin. Označování potravin – současná právní úprava a připravované změny. Potravinářská revue [online]. 2009, č. 6 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z:
<http://www.agral.cz/LinkClick.aspx?fileticket=s4jGE%2FSVbXg%3D&tabid=730&language=cs-CZ>
26. Uvádění údajů o zemi původu na obalech balených potravin. Szpi [online]. 2009 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z:
<http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1013364&docType=ART&nid=11431>
27. Výživová nutriční hodnota - kdy a jak má být označena na obalu?. Státní zemědělská a potravinářská inspekce [online]. 2011 [cit. 2013-05-22]. Dostupné z:
<http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?nid=11342&docid=1001155&chnum=3>
28. Značení GDA na obalech potravin [online]. 1. vydání. Sdružení českých spotřebitelů, o.s., 2011 [cit. 2013-05-22]. ISBN 978-80-904633-3-2. Str. 3. Dostupné z:
<http://www.konzument.cz/users/publications/4-publikace/39-znaceni-gda-na-obalech-potravin.pdf>

Seznam grafů

Graf č. 1: Pohlaví	29
Graf č. 2: Věk	30
Graf č. 3: Nejvyšší dosažené vzdělání nebo současné studium	30
Graf č. 4: Povolání	31
Graf č. 5: Čistý měsíční příjem domácnosti	31
Graf č. 6: Počet členů domácnosti	32
Graf č. 7: Pozornost na informace na etiketách při nákupu potravin	33
Graf č. 8: Kterým údajům je věnována největší pozornost	34
Graf č. 9: O které informace je největší zájem	34
Graf č. 10: Zájem o více informací na potravinách	35
Graf č. 11: O jaké informace navíc mají spotřebitelé zájem	35
Graf č. 12: Odradí spotřebitele chybějící údaj od koupě výrobku?	36
Graf č. 13: Velikost písma na etiketách	37
Graf č. 14: Stanovená velikost písma pro informace uváděné na potravinách	37
Graf č. 15: Povinné uvádění země původu na všech potravinářských produktech	38
Graf č. 16: Důležitost informace o země původu potraviny	39
Graf č. 17: Zájem o uvádění země původu i u dalších druhů mas, než u hovězího	39
Graf č. 18: Označení „Vyrobeno v EU/mimo EU“	40
Graf č. 19: Orientace podle nutričních hodnot při nákupu potravin	40
Graf č. 20: Srozumitelnost nutričních hodnot	41
Graf č. 21: Pozornost informacím o velikosti porce	42
Graf č. 22: Orientace podle GDA při nákupu potravin	42
Graf č. 23: Sledování alergenních látek v potravinách	43
Graf č. 24: Viditelnost označování alergenů	44
Graf č. 25: Vnímání povinného označování alergenů i u nebalených potravin ...	44
Graf č. 26: Vnímání povinného označování alergenů i u nebalených potravin ...	45

Seznam zkratek

BEUC	Bureau Européen des Unions de Consommateurs
CIAA	Konfederace zemědělsko-potravinářského průmyslu
ČR	Česká republika
DDD	denní doporučená dávka
EHPM	The European Federation of Associations of Health Product Manufacturers
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
EUFIC	The European Food Information Council)
FAO	Food and Agriculture Organization
GDA	Guidelaine Daily Amounts
GŘ SANCO	Generální ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
Sb.	Sbírky
USA	United States of America
WHO	World Health Organisation

Přílohy

Příloha č. 1: Potraviny, které jsou osvobozeny od požadavku na povinné výživové údaje⁹⁵

1. Nezpracované produkty obsahující jedinou složku nebo skupinu složek
2. Produkty zpracované pouze zráním, které obsahují jedinou složku nebo skupinu složek
3. Vody určené k lidské spotřebě včetně vod, do kterých nebyly přidány jiné složky než oxid uhličitý nebo aroma
4. Byliny, koření nebo jejich směsi
5. Sůl a náhražky soli
6. Stolní sladidla
7. Výrobky, na něž se vztahuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/4/ES ze dne 22. února 1999 o kávových a cikorkových extraktech, celá nebo mletá kávová zrna a celá nebo mletá kávová zrna bez kofeinu
8. Bylinné a ovocné čaje, čaj, čaj bez kofeinu, instantní nebo rozpustný čaj nebo čajový extrakt, instantní nebo rozpustný čaj nebo čajový extrakt bez kofeinu, které neobsahují jiné přidané složky než aroma, která nemění výživovou hodnotu čaje
9. Kvasné octy a náhražky octa, včetně octů, jejichž jedinými přidanými složkami jsou aroma
10. Aroma
11. Potravinářské přídatné látky
12. Pomocné látky
13. Potravinářské enzymy
14. Želatina
15. Želirující složky
16. Kvasnice (droždí)
17. Žvýkačky
18. Potraviny v obalech nebo nádobách, jejichž největší plocha je menší než 25 cm²

⁹⁵ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

19. Potraviny, včetně řemeslně vyrobených potravin, dodávané výrobcem v malých množstvích přímo konečnému spotřebiteli nebo do místních maloobchodů přímo zásobujících konečného spotřebitele

Příloha č. 2: Látky nebo produkty vyvolávající alergie nebo nesnášenlivost⁹⁶

1. Obiloviny obsahující lepek, konkrétně: pšenice, žito, ječmen, oves, špalda, kamut nebo jejich hybridní odrůdy a výrobky z nich, kromě:
 - a) glukózových sirupů na bázi pšenice, včetně dextrózy;
 - b) maltodextrinů na bázi pšenice;
 - c) glukózových sirupů na bázi ječmene;
 - d) obilovin použitých k výrobě alkoholických destilátů, včetně ethanolu zemědělského původu.
2. Korýši a výrobky z nich
3. Vejce a výrobky z nich
4. Ryby a výrobky z nich, kromě:
 - a) rybí želatiny použité jako nosič vitaminových nebo karotenoidních přípravků;
 - b) rybí želatiny nebo vyziny použité jako čířicí prostředek u piva a vína.
5. Jádra podzemnice olejné (arašídý) a výrobky z nich
6. Sójové boby a výrobky z nich, kromě:
 - a) zcela rafinovaného sójového oleje a tuku;
 - b) přírodní směsi tokoferolů (E306), přírodního d–alfa tokoferolu, přírodního d–alfa–tokoferol–acetátu, přírodního d–alfa–tokoferol–sukcinátu ze sóji;
 - c) fytosterolů a esterů fytosterolů získaných z rostlinných olejů ze sóji;
 - d) esteru rostlinného stanolu vyrobeného ze sterolů z rostlinného oleje ze sóji.
7. Mléko a výrobky z něj (včetně laktózy), kromě:
 - a) syrovátky použité k výrobě alkoholických destilátů, včetně ethanolu zemědělského původu;
 - b) laktitolu
8. Skořápkové plody, konkrétně: mandle (*Amygdalus communis* L.), lískové ořechy (*Corylus avellana*), vlašské ořechy (*Juglans regia*), kešu ořechy (*Anacardium occidentale*), pekanové ořechy (*Carya illinoensis* (Wangenh.) K. Koch), para ořechy (*Bertholletia excelsa*), pistácie (*Pistacia vera*), makadamie (*Macadamia ternifolia*) a

⁹⁶ EU. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnice Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004. In: Úřední věstník Evropské unie. 2011. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:CS:PDF>

výrobky z nich, kromě ořechů použitých k výrobě alkoholických destilátů, včetně ethanolu zemědělského původu

9. Celer a výrobky z něj

10. Hořčice a výrobky z ní

11. Sezamová semena a výrobky z nich

12. Oxid siřičitý a siřičitany v koncentracích vyšších než 10 mg/kg nebo 10 mg/l, vyjádřeno jako celkový SO^2 , které se propočítají pro výrobky určené k přímé spotřebě nebo ke spotřebě po rekonstituování podle pokynů výrobce

13. Vlčí bob (lupina) a výrobky z něj

14. Měkkýši a výrobky z nich

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dobrý den,

jsem studentkou Vysoké školy ekonomické v Praze a chtěla bych Vás tímto požádat o vyplnění krátkého anonymního dotazníku, který je zaměřen na znalosti spotřebitelů o označování potravin a jejich zájem o informace uváděné na etiketách. Výsledky výzkumu použiji jako podklad při tvorbě mé bakalářské práce na téma Ochrana spotřebitele v oblasti označování potravin. Dotazník nebude trvat déle než 5 minut.

Předem děkuji za vyplnění a za Vaše cenné názory.

S pozdravem,

Tereza Langmajerová

1. Nakupujete potraviny?

☐ Ano

☐ Ne (konec)

2. Pracujete Vy nebo někdo z Vašeho blízkého okolí v marketingu, výzkumu trhu či v reklamě?

☐ Ano

☐ Ne (konec)

Zájem o informace uvedených na etiketách potravin

3. Věnujete při nákupu potravin pozornost informacím uvedených na obalech výrobků?

☐ Ano, vždy

☐ Ano, ale jen u některých výrobků – možnost

Ano, ale jen u výrobků, které neznám

☐ Výjimečně

☐ Ne, kupuji si výrobky, které znám

☐ Nikdy

4. Pokud ano, u kterých výrobků vás informace na etiketách zajímají nejvíce?

☐ Maso a uzeniny

☐ Mléčné výrobky

☐ Ovoce a zelenina

☐ Pečivo

☐ Nápoje

☐ Sladkosti

☐ Mražené výrobky

☐ Jiné:

5. Kterým údajům na obalech potravin věnujete největší pozornost?

- ☐ Složení
- ☐ Datum spotřeby/minimální trvanlivosti
- ☐ Hmotnost výrobku
- ☐ Původ výrobku
- ☐ Výrobce
- ☐ Nutriční hodnoty
- ☐ Obsah alergenních složek

6. Pokud nějaký údaj chybí, odradí Vás to od koupě výrobku?

- ☐ Ano
 - ☐ Ne
 - ☐ Jiná odpověď:
-

Čitelnost a srozumitelnost údajů

7. Zdá se Vám velikost písma na etiketách dostačující?

- ☐ Jednoznačně ano
 - ☐ Spíše ano
 - ☐ Spíše ne
 - ☐ Jednoznačně ne
 - ☐ Jiná odpověď:
-

8. Zavedli byste stanovenou velikost písma pro informace uváděné na potravinách, kterou by výrobci museli dodržovat?

- ☐ Jednoznačně ano
 - ☐ Ano, ale jen pro některé potraviny
 - ☐ Spíše ne
 - ☐ Jednoznačně ne
 - ☐ Jiná odpověď:
-

Informovanost spotřebitelů o potravinách

9. Chtěli byste mít více informací o potravinách, které nakupujete?

- ☐ Ano
- ☐ Ne, současné množství informací je pro mě dostačující

10. Pokud ano, o které další informace byste měli zájem? (otevřená odpověď)

11. Vyhovuje Vám současný systém označování potravin?

- ☐ Ano

- ☐ Spíše ano
 - ☐ Spíše ne
 - ☐ Ne
 - ☐ Jiná odpověď:
-

12. Pokud ne, v jaké oblasti byste zavedli změny v současném označování?

- ☐ Čitelnost údajů
- ☐ Nutriční označování
- ☐ Uvádění původu potravin
- ☐ Označování alergenů
- ☐ Jiná odpověď:

13. Víte, že od 13. prosince 2014 budou zavedeny změny v označování potravin?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

Nutriční hodnoty

14. Orientujete se při nákupu potravin podle nutričních hodnot?

- ☐ Ano, vždy
 - ☐ Ano, ale jen u některých potravin - uveďte prosím, u kterých:
-

- ☐ Ne, nikdy

15. Jsou pro vás údaje o nutričních hodnotách dostatečně srozumitelné?

- ☐ Jednoznačně ano
 - ☐ Spíše ano
 - ☐ Spíše ne
 - ☐ Jednoznačně ne
 - ☐ Jiná odpověď:
-

16. Věnujete pozornost informacím o velikosti porce?

- ☐ Ano, vždy
 - ☐ Ano, ale jen u některých potravin – uveďte prosím, u kterých:
-

- ☐ Ne, nikdy

17. Sledujete při nákupu potravin označení GDA (doporučené denní množství)?

- ☐ Ano, vždy
 - ☐ Ano, ale jen u některých potravin - uveďte prosím, u kterých:
 - ☐ Ne, nikdy
-

Alergeny

18. Sledujete množství alergenních látek, které potravina obsahuje?

- ☐ Ano, vždy
- ☐ Ano, ale jen u některých potravin - uveďte prosím, u kterých:

☐ Ne, nikdy

19. Pripadá Vám označení alergenů dostatečně viditelné?

- ☐ Jednoznačně ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Jednoznačně ne
- ☐ Jiná odpověď:

20. Od 13. prosince 2014 bude zavedeno povinné označování alergenních složek i u nebalených potravin. Jak vnímáte tuto změnu?

- ☐ Pozitivně
- ☐ Spíše pozitivně
- ☐ Spíše negativně
- ☐ Nelíbí se mi to
- ☐ Je mi to jedno

Země původu potraviny

21. Uvádění země původu potraviny je v současné době povinné pouze u některých druhů potravin. Zavedli byste povinné uvádění této informace u všech potravinových produktů?

- ☐ Jednoznačně ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Ne
- ☐ Jiná odpověď:

22. U masa musí výrobci uvést zemi původu pouze u hovězího masa a výrobků z něj. Máte zájem o povinné uvádění původu i u dalších druhů mas?

- ☐ Jednoznačně ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Jednoznačně ne
- ☐ Je mi to jedno

23. U jakých potravin je pro Vás původ potraviny nejdůležitější?

- ☐ Maso

- ☐ Ryby
 - ☐ Ovoce a zelenina
 - ☐ Mléčné výrobky
 - ☐ Med
 - ☐ Vejce
 - ☐ Víno
 - ☐ Jiná odpověď:
-

24. U některých potravin se můžeme setkat s označením „Vyrobeno v EU/ mimo země EU“. Stačí vám ohledně původu výrobku informace, že je vyroben v EU?

- ☐ Ano, toto označení mi vyhovuje
- ☐ Ne, toto označení mi nevyhovuje

Identifikační otázky

25. Vaše pohlaví:

- ☐ Žena
- ☐ Muž

26. Váš věk:

- ☐ 18 - 26 let
- ☐ 27 – 35 let
- ☐ 36 – 45 let
- ☐ 46 – 50 let
- ☐ 51 – 59 let
- ☐ 60 – 64 let
- ☐ 65 a více

27. Nejvyšší dosažené vzdělání nebo současné studium:

- ☐ Základní
- ☐ Vyučen
- ☐ Středoškolské
- ☐ Vysokoškolské

28. Vaše povolání:

- ☐ Zaměstnanec ve státní správě
 - ☐ Zaměstnanec soukromého sektoru
 - ☐ Manuálně pracující
 - ☐ Podnikatel, živnostník
 - ☐ Student
 - ☐ V důchodu
 - ☐ Nezaměstnaný
 - ☐ Jiné:
-

29. Čistý měsíční příjem Vaší domácnosti:

- ☐ Do 10 000 Kč
- ☐ 10 000 – 20 000 Kč
- ☐ 20 000 – 30 000 Kč
- ☐ 40 000 – 50 000 Kč
- ☐ Více než 50 000 Kč

30. Počet členů domácnosti:

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6 a více